

18
(431)ANUL IX
VINERI
3 V 1974

CRONICA

săptămînal politic - social - cultural • 12 pagini - 1 leu

FORȚA
SOLIDARITĂȚII

De peste opt decenii făuritorii bunurilor civilizației și ai istoriei moderne, muncitorii din întreaga lume își sărbătoresc solidaritatea internațională, hotărîrea de a-și conjuga toate eforturile pentru a instaura o lume a dreptății și a libertății. De peste opt decenii cea mai înaintată și mai revoluționară clasă a societății omagiază munca, valoarea inestimabilă a umanității, care a dat omului condiția de om și omului social conștiința demnității și a forței sale.

Clasa muncitoare din România, continuatoare a tradițiilor de luptă ale poporului nostru pentru eliberare socială și națională, și-a înscris ca un titlu de glorie al istoriei sale manifestarea solidarității internaționale, prezența sa ca factor activ în „lupta cea mare” de înlăturare a vechii orinduri și construcție a societății socialiste. Această solidaritate este cu atât mai vie astăzi cînd socialismul a devenit o realitate în 14 țări ale lumii, constituind un exemplu spre care se îndreaptă speranțele oamenilor muncii de pretutindeni.

Poporul român a întâmpinat 1 Mai 1974 cu hotărîrea de a sprijini neabătut politica internă și externă a României socialiste, de a traduce în viață documentele de excepțională semnificație ale Congresului al X-lea și ale Conferinței Naționale a partidului. Ziarele, radioul și televiziunea aduc în permanență știri despre succesele oamenilor muncii care întîmpină în acest fel cea de a XXX-a aniversare a eliberării patriei și Congresul al XI-lea al partidului. Este modul în care făuritorii bunurilor materiale și spirituale din țara noastră înțeleg să-și facă datoria față de patria carele aparțin, față de oamenii muncii din întreaga lume. Este modul în care noi toți înțelegem să răspundem însuflețitoarelor chemări adresate de către Partidul Comunist Român, de către secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ale cărui cuvinte au devenit propriile noastre cuvinte, călăuză sigură în acțiune: „Clasa muncitoare din România, partidul nostru comunist, întregul popor vor milita și în viitor, neabătut pentru cauza nobilă a eliberării tuturor celor ce muncesc de exploatare și asuprire, pentru transformarea revoluționară a societății și făurirea unei lumi mai bune și mai drepte, pentru instaurarea păcii trainice și înțelegerii între popoarele planetei noastre”.

„Lumină de mai”

cronica

în mai

În mai, atunci cînd pîlăcul,
Albastru ca un gingaș nor,
Cu floarea-i parfumează veacul
Și-a sufletului nostru dor,
Se bucură și iarba luncii
Și frunza ce adie-n vînt:
Se-nlînde sărbătoarea muncii
Pînă la margini de pămînt.

Slă-n nestemate primăvara,
Curg apele cu murmur crud,
Un freamăt nou străbate țara
Și anii viitori s-aud.
Chiar munții mari se luminesc
Cu cerul revărsat pe stînci
Și fiecare om e-o rază
Întru speranțele adînci.

E-un steag de aur bucuria
Și-ncrederea din orice plai.
Cu cupa-n mină, România,
Inchină pentru-Intîiul Mai!
Și noi cu-nțreaga-ne ființă,
Așa cum pururea rîvnim
Cu dînsa, calzi de năzuință,
Paharul inimii-l ciocnim.

George LESNEA

ÎNALTĂ APRECIERE

Sedința Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din 26 aprilie a.c. a ascultat o informare prezentată de tovarășul Nicolae Ceaușescu cu privire la activitatea desfășurată de delegația română la lucrările Consfățuirii Comitetului Politic Consultativ al statelor participante la Tratatul de la Varșovia, care a avut loc în zilele de 17—18 aprilie a.c.

În hotărîrea special adoptată se arată că „Comitetul Executiv aprobă în unanimitate și dă o înaltă apreciere activității rodnice și constructive desfășurate de delegația română, poziției exprimate la Consfățuire de tovarășul Nicolae Ceaușescu — în deplină conformitate cu linia politică generală a partidului și statutului nostru stabilită de Congresul al X-lea și Conferința Națională ale partidului. Aprecierile și considerentele expuse, întreaga activitate a delegației la Consfățuire reprezintă o nouă contribuție de seamă a Partidului Comunist Român, a tovarășului Nicolae Ceaușescu personal, la cauza prieteniei, alianței și colaborării cu țările socialiste participante, la dezvoltarea conlucrării și solidarității tuturor țărilor socialiste, la înfăptuirea securității europene și dezvoltarea colaborării și încrederii între toate națiunile continentului, un aport însemnat la promovarea noilor principii de relații internaționale”.

Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R. și-a exprimat aprobarea față de documentele Consfățuirii și consideră că întîlnirea de la Varșovia a dezbătut probleme majore ale luptei pentru destindere, securitate și cooperare pe continentul european, pentru consolidarea păcii în întreaga lume.

Să ne reamintim vigoarea cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu a militat pentru așezarea relațiilor intereuropene pe principii noi, pentru instituirea pe continent a unui sistem de securitate care să ofere fiecărui popor garanția că se poate consacra dezvoltării sale economico-sociale fără primejdia vreunei

agresiuni ori amestec din afară. Să ne reamintim încrederea manifestată, încă cu mulți ani în urmă, în forțele sănătoase ale continentului — forțele progresiste, democratice, cercurile politice lucide și realiste —, în capacitatea lor de a întreprinde cu succes opera herculeană a depoluării climatului european, schimonos, deteriorat și sufocat de practicile din perioada „războiului rece”. Să ne reamintim de pasiunea și forța cu care pleda și pledează conducătorul partidului și statului nostru pentru succesul tuturor acțiunilor — bi sau multilaterale — consacrate securității și cooperării pe continent, acțiuni la care țara noastră a participat activ, manifestînd un spirit de inițiativă recunoscut. Lansată la București, în 1966, de către țările socialiste, ideea „utopică” a unei conferințe general-europene, prima de acest fel în istoria milenară a continentului, s-a materializat în anii din urmă, ea desfășurîndu-se acum a doua fază, în pregătirea etapei de consacrare — la nivel înalt.

Comitetul Executiv al C.C. al P.C.R., subliniind consecvența cu care a militat și militează România, alături de celelalte țări socialiste, pentru promovarea cauzei securității și colaborării pe continent, reafirmă „necesitatea ca în cadrul Conferinței general-europene să se elaboreze documente clare — care să statorească noile principii ale relațiilor pe continent bazate pe respectul independenței și suveranității naționale, să excludă folosirea forței sau amenințării cu forța, să ofere tuturor popoarelor garanția deplină că vor fi ferite de orice act de agresiune și se vor putea dezvolta liber, potrivit propriei voințe, într-un climat de prietenie și înțelegere — prevăzînd măsuri concrete de aplicare a acestor principii și de creștere a încrederii și stabilității”.

S. RĂDULESCU

(continuare în pag. 11)

ROMANUL UNEI GENERAȚII

Așa cum în tematica romanelor lui Al. Simion sint circumscrie cu precădere mediul muncitoresc și lumea mai veche sau mai recentă a celor integrați în mișcarea revoluționară, tot astfel tehnica romanului s-a cristalizat într-o formulă ușor recognoscibilă, cu predominarea fluxului liric-epic și a stilului indirect liber, intersectate de frecvente și lungi monologuri. Deși materia cărților e bogată în evenimente, epical il atrage mai puțin pe romancier care preferă să puncteze numai momentele esențiale, desfășurând pe larg spații meditaționale și efluvii sentimentale proprii sau ale eroilor. El caută să descopere și să comenteze sensurile experiențelor surprinse în romane, titlurile au, de cele mai multe ori, deschideri simbolice: *Presimțirea zăpezilor*, *Anotimpul posibil*, *Singele unei vârste iar acum Grăuntele de griu, cind cade pe pământ...* cu rezonanțe aluziv biblice.

Ultimul roman este organizat cu rigoare în jurul unui personaj, făcând, sub acest raport, legătura cu *Anotimpul posibil*, despărțindu-se de *Singele unei vârste*, remarcabil prin recompunerea atmosferei, dar amenințat de diluție lirică. Romanul se desfășoară pe două planuri în funcție de stările eroinei principale, Maria, care trece, din cauza bolii, de la trăirea prezentului imediat, la retrăirea febrilă, fragmentară, a trecutului. Primul plan surprinde la început poezia discretă și melancolică a curgerii timpului, intrarea într-o altă vîrstă cu spaimele și ciudățeniile ei, separarea treptată de vechile obișnuințe. Al. Simion se dovedește același observator atent al micilor detalii componente ale existenței cotidiene, capabile să creeze o atmosferă și să contureze, prin suprapunere, o individualitate. Odată intrată în această etapă a vieții, eroina are însă de înfruntat asalturile unei boli implacabile. Romancierul reușește să surprindă, cu grija pentru amănuntul revelator, invazia nevăzută a bolii, lupta pentru supraviețuire, apoi acceptarea decenței și înțeleaptă a inevitabilului. O fuziune se produce între real și imaginar, luciditatea păstrată cu efort supraomnesc nu poate opri jocul capricios al delirului: „Îndepineam drastice porunci, meditațiile, aspre, blinde, și le permiteau filosofii, speculații și decizii în eter. Don Carlos și Shakespeare, ce personaje, ce patetice și incredibile declarații, mai simplu, mai direct, mai discret, nu, nu așa, dar și femeia-comisar, și lituanianul lui Vișneschi-Vainonen, nu? —

mereu mă incurcam și firele prind să se descolcească, mă inclin, iată cuvintul meu cald, brațul meu, — sună ilar nu, nu sună ilar, și eu știu că tu știi că nu sună deloc ilar —, desigur, am o situație specială, dar oricît, fie și un asemenea braț contează, e un reper de nepipăit, sau poate deveni de azi pe mâine de nepipăit, există totuși, te raportezi la el în închipuire, ne hrănim și cu închipuirea. Freamătul miinii tale mi se comunică prin piele, două miini strîns legate, înlănțuite, ce imagine sugestivă, imagine-simbol, mo-

și își judecă prietenii, resuscitind mai cu seamă dificultățile, obstacolele ivite în calea unui deplin acord. Revin cu insistență episodul ultimei arestări, urmat de parțiala ei cedare, sursă acum de întrebări și explicații, apoi relațiile cu Irina de atunci și din anii victoriei cînd cele două prietene au dat dovadă de abnegație dar și de un condamnabil conformism în împrejurări dificile. Scriitorul punctează doar asemenea momente, care ar fi putut deveni centrele de gravitate ale cărții, oprindu-se la porțile sugestiei. De aici un anume aer convențional, întilnit, surprinzător, tocmai în episoade virtuale de înaltă tensiune. Fără să recomande personaje cu pregnanță individualitate, în afară de Maria, romanul aduce, tot la același mod sugestiv, câteva biografii ale comilonilor Mariei, așlăți cu toții la vîrsta bilanțurilor și a unei superioare înțelegeri.

Cu aceasta am pătruns într-o altă zonă de semnificații a romanului, legată de succesiunea generațiilor, de acordul și punctele divergente. Maria se află confruntată cu proprii ei copii, Tudor în care vede împlinirea a ceea ce ea nu a reușit și Dolores, față de care distanțele sint mai mari. Satisfacțiile și aprehensiunile Mariei nu sint numai ale ei, ci ale unei întregi generații, călitate în anii grei ai ilegalității, trebuind în mod necesar să treacă „schimbul” generației următoare. Eroina are convingerea că nu a putut sau nu a știut să iubească așa cum s-ar fi convenit zilele și orele epocii sale, deschizindu-se cuge-nerozitate celor ce vin. Cartea e scrisă cu o vibrație reținută în fața exemplului oferit de personajul central, dar și cu regretul trecerii timpului, al intervenției legilor fatale ale uitării. Romancierul consimnează cu ironie amară „încălzirea” necrologului la sugestiile șefului, de către un redactor grăbit, ca și ceremonia înmormîntării unde participanții amestecă în diferența cu surpriza descoperirii unei existențe mult mai dramatice decît lăsa să se înțeleagă prezența ștearsă a eroinei. De aceea, *Grăuntele de griu, cind cade pe pământ...* e scris cu sentimentul reparației necesare, dobîndind accentele unui requiem liniștit și sentimental, în acord cu discreția existenței evocate.

Al. Simion

GRĂUNTELE DE GRÎU, CÎND CADE PE PĂMÎNT...

roman

Editura Eminescu

del de afiș agitatoric, bronzul pal al europeanului și galbenul rasei galbene, asta ar fi mina mea, și să mai adăugăm în fantezie negrul rasei negre, simbolul popoarelor înfrățite ale pămîntului, n-am gălbînare, firește, numai că paloarea aduce a gălbînare, nu-i nimic, un hop peste care într-o formă sau alta îmi este dat să sar, n-am cum răscompăra și răsturna prin propriile-mi forțe legea, însemnul speciei” (p. 137-138).

Celălalt plan, care dă și un sens narațiunii, include retrospectivitatea eroinei, configurînd o biografie de mare elevație morală, ascunsă sub aparențele modestiei. Episoadele disparate rememorate în interstițiile crizelor, evocă imagini din munca ilegală, prilejuind momente de supremă rezistență la încercări, dar și de omenești slăbiciuni din perspectiva larg înțelegătoare pe care i-o dă apropierea morții. Maria se judecă pe sine

TUDOR VIANU și LITERATURA ROMÂNĂ (1)

Const. CIOPRAGA

Prioritară în formația lui Tudor Vianu, cultura germană nu diminuează interesul învățatului pentru fenomenul francez, pentru cel anglo-saxon și altele, spre care comparatistul și filosoful culturii s-a îndreptat frecvent. A tradus pagini din Goethe (*Poezie și adevăr*), din Heine, dar și din teatrul lui Shakespeare (*Antonio și Cleopatra*, *Coriolan*, *Iuliu Cezar*), din Wordsworth, ca și din versurile lui Michelangelo ori din Victor Hugo. Temeinica orientare în cultura germană i-a înlesnit și stimulată activitatea de excelent eminescolog (de menționat studiile *Eminescu și etica lui Schopenhauer*, *Voluptate și durere*, *Pesimism și natură*), s-a concretizat, de asemenea, în studii de autoritate despre Goethe, Schiller, Nietzsche și Thomas Mann, în special în lucrările de filosofie și estetică; interesul pentru Maiorescu, relațiile cu Camil Petrescu și Ion Barbu, simpatia pentru Lucian Blaga se explică, în parte, prin contactele acestora cu mediile germane. Esteticianul a fost întemeietorul acestei discipline la noi, după tentative mai vechi ale altora, înțit, în prefața la *Principii de estetică*, G. Calinescu trimitea „în scopul informației și al documentării asupra felului cum esteticienii științifici înțeleg chestiunea”, la *Estetica lui Tudor Vianu*. Cîteva volume însumează studii de stilistică, alte cîteva de literatură comparată, domenii în care savantul trebuie citat încă odată ca un întemeietor creator de școală. Titluri precum *Probleme de stil și artă literară* (1955), *Problemele metaforei și alte studii de stilistică* (1957), *Studii de literatură universală și comparată* (1960), *Arghezi, poet al omului* (1964), și altele sint elocvente. Se pot cita declarații dintre care unele patetice (de pildă acelea din *Jurnal*), privind interesul pentru literatura română. Spirit enciclopedic, raționalist, dublat de o discretă sensibilitate poetică, admirator al lui Goethe și apropiat de Maiorescu, Tudor Vianu a abordat problemele literaturii române în viziunea unui interpret cu deschidere spre universal, de unde multitudinea referințelor clarificatoare, trimiterile la clasică antichității sau la modernii secolului al douăzecelea, filiațiile docte, revelarea fondului autohton și datele despre circulația motivelor, toate din perspectiva unui exeget echilibrat, refractar paradoxului și aventurii. De la teza de doctorat susținută la Tübingen (*Das Wertungsproblem in Schillers Poetik — Aprecierea valorilor în poezia lui Schiller*, 1923), ue o mare înțindere lucrările de estetică și filosofie a culturii ocupă primul plan, totuși într-un sfert de veac, sub semnătura lui Tudor Vianu apar: *Masca timpului* (1926), *Poezia lui Eminescu* (1930), *Influența lui Hegel în cultura română* (1930), primul studiu mai amplu despre Ion Barbu (1935), *Studii și portrete literare* (1938), o lucrare deosebit de importantă ca *Arta prozatorilor români* (1941), un studiu despre *Junimea*, inclus într-o *Istorie a literaturii române moderne* în colaborare cu Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu, (1944) și comentariile reunite în *Figuri și forme literare* (1946). Ponderea volumelor despre fenomenul literar românesc — după 1950 acestea alternînd cu studii de literatură universală — e în continuă notabilitate, deși mai restrînsă decît în perioada interbelică. De reținut, un grupaj de studii de *Literatură universală și națională* (1956), cu substanțiale pagini despre Anton Pann, Eminescu, Sadoveanu, Hortensia Papadat-Bengescu și alții, cîteva contribuții la *Problemele metaforei și alte studii de stilistică* (remarcabile comentarii despre Odobescu și despre „tehnica basoreliefului” în proza lui Bălescu); de asemenea: o introducere la ediția operelor lui Odobescu (1955) după ediția critică în patru volume, cu studii introductive, note și variante, consacrată (în etapa 1939-1946) lui Macedonski ca și amintitul volum despre *Cîntare omului* de Tudor Arghezi „în cadrul literaturii comparate”.

Pasionat de interpretarea fenomenului literar ca artă, Tudor Vianu se manifestă frecvent în ipostaza teoreticianului, inclinat să extragă constatări de aspect larg, urmărind de exemplu relațiile dintre *Filosofie și poezie*, sistematizînd *Ideile lui Goethe despre artă*, *Ideile estetice ale lui Titu Maiorescu*, cercetînd raportul dintre *Critica literară și răspunderea morală*, *Structura junimistă*, *Dubla intenție a limbajului și problema stilului*, *Idealul clasic al omului*, *Criza ideii de artă în literatură*, *Sinceritatea în literatura subiectivă*, răspunzînd la întrebarea: *Ce este un mare scriitor?* sau subliniînd interferențele dintre național și universal. De E. Lovinescu, care-i aprecia colaborarea la *Sburătorul literar*, se desparte cu motivarea că preferă foiletonului sau cronicii săptămînale studiul valorilor mai vechi. Evident, multe pagini din opera lui Tudor Vianu se înscriu în categoria criticii curente, la obiect, iar altele aparțin istoriei literare. Preocupat de metodologia acestor două domenii, el avea să formuleze utile observații și principii, nu numai în *Metoda de cercetare în istoria literară*, comunicare datînd din 1961 la sfîrșitul carierei. În studiul menționat, un fel de profesiune de credință, cercetarea literară e privată ca „o formă de viață”, creația fiind totodată un obiect al istoriei și mărturie a existenței. Dar cum existența, concretizată în opere de artă, presupune o mare complexitate, orice lucrare de sinteză „adică de expunere a unui întreg domeniu”, se cuvine a fi pregătită, „printr-o largă și laborioasă activitate de analiză”. În practică, autorul *Artei prozatorilor români* poate fi întilnit și într-o postură și în alta, drept care el publică subtile comentarii de aspect special (*Note asupra cubismului*, *Note asupra obscurității poetice*), uneori de interes filologic (*Observații asupra limbii și stilului lui A. I. Odobescu* sau la Geo Bogza), de la acestea ridicîndu-se la considerații ample despre *Receptarea antichității în literatura română*, *Mitul prometeic în literatura română*, despre Tudor Arghezi și îmbogățirea lirismului european sau vorbind, de la un nivel înalt, de *Permanențe ale literaturii române*. Diferențe tranșante între critica și istoria literară nu se pot face, de vreme ce aceasta din urmă implică o continuă reconsiderare a valorilor trecutului. Deci, dacă „la prima vedere, istoria literară se ocupă numai de operele trecutului”, iar critica literară de „operele literare ale actualității” scoțînd în relief valorile și luptînd pentru a le impune, situația reală e alta. Criticul literar nu va sesiza originalitatea unei creații actuale, dacă nu o va lega de „antecedentele ei istorice”, căci în artă, ca și în alte sectoare ale culturii, „nu există începuturi absolute”. Pentru a aprecia „saturile calitative, faptele revoluționare”, criticului i se cere să cunoască acumulările cantitative anterioare. Metoda lui Tudor Vianu ca istoric literar, este aceea a unui „om de știință”, atent la determinările de ordin extern, urmărind cu minuțiozitate aspectele fenomenului intern, hotărît să descopere toate relațiile posibile. Și cum dezideratul acesta e temerar, „investigația” istoricului literar nu se poate opri niciodată, „nici chiar atunci cînd, după ce a descoperit, a grupat și a valorificat toate faptele literare, ajunge, în fine, să le explice” (*Metoda de cercetare în istoria literară*). Ce vrea să spună aceasta? Este Tudor Vianu un sceptic? Nicidecum: precauțiile sale au în vedere posibilitatea adăugării unor noi puncte de vedere, necesitatea reevaluării necentenite, în pas cu timpul care modifică perspectivele.

NOUTĂȚI ÎN LIBRĂRII

Poezie

- *** **Cîntece bătrînești**. Ediție critică de folclor de Al. I. Amzulescu. Ed. Minerva, 594 p. 30 lei.
- M. EMINESCU: Poezii**. Ediție bilingvă româno-franceză. Traducere și cuvînt înainte de Veturia Drăgănescu-Vericeanu. Prefață de Zoe Dumitrescu-Busulenga. Ed. Minerva, 316 p., 24,50 lei.
- ION BUDAI-DELEANU: Opere**, vol. I (Țigania-da). Ediție critică de Florea Fugaru. Studiu introductiv de Al. Piru. Ed. Minerva, seria „Ediții critice”, 532 p., 44 lei.
- MIHU DRAGOMIR: Minutar peste netimp** (versuri inedite). Ediție de Chira Dragomir. Cuvînt înainte de Aurel Martin. Ed. Minerva, 288 p., 12 lei.

- ION PETRACHE: Cer și pămînt**. Ed. militară. 88 p., 5,75 lei.
- *** **Din poezia de dragoste a lumii**. Selecție, tălmăciri și prefață de Maria Banuș. Ed. Minerva, „Biblioteca pentru toți”, 2 volume, 1 002 p., 10 lei.
- Proză**
- TUDOR ARGHEZI: Scrieri**, vol. 24 (Proze). Ed. Minerva, 296 p., 21,50 lei.
- FĂNUȘ NEAGU: Fîntîna (nuvele)**. Ediție critică și prefață de Ov. Ghidirmic. Ed. Scrisul românesc. Craiova, 239 p., 9 lei.
- PETRU POPESCU: Copiii Domnului**. Ed. Eminescu, colecția „Romanul de dragoste”, 160 p., 3,25 lei.
- DONA ROȘU: Ca un clopot sună lutul**. Ed. Eminescu 168 p., 8 planșe foto, 8,75 lei.
- GRIGORE ILISEI: Periplu moldav**. Ed. Eminescu, seria „Reporter”, 168 p., 4, 75 lei.

IPOTEZE DEMOGRAFICE

Al. FLOAREȘ

Pe linia cercetării viitorului, un loc important îl ocupă studiile consacrate prospectării populației, structurii acesteia, intercondiționărilor demoeconomice. În prezent, deopotrivă, oameni de știință și cercuri guvernante își pun cu acuitate probleme privind tendințele viitoare ale lumii, posibilitățile de asigurare a alimentației, de utilizare deplină a forței de muncă — singura creatoare de valori materiale și spirituale.

Amploarea preocupărilor consacrate demografiei este determinată de faptul că, în ultimele două decenii, asistăm, pe plan mondial, la modificări esențiale în dinamica și structura principalilor indicatori care definesc populația și, îndeosebi, a celor privind sporul natural raportat la sursele de alimentație, mobilitatea spațială, schimbarea statutului social și profesional și repartiția populației active pe sectoare social-economice. Menținerea actualelor tendințe tentează aprecierea că, încă la începutul mileniului următor, vom fi martorii unor dezechilibre catastrofale într-un asemenea domeniu în care natura a beneficiat aproape întotdeauna de stări normale, oarecum proporționale.

Viața, experiența, statistica mondială atestă că fenomenele biologice și chiar unele fenomene sociale se pot înscrie în dinamica lor nu atât după conturul unei drepte cu panta constantă, ci mai degrabă asemenea unei curbe logistice, potrivit căreia acestea înregistrează, după „nașterea” și „dezvoltare”, o tendință de echilibrare. Apreciem ipotetic că și pe plan demografic se întrezăresc asemenea procese, cu perspective relativ apropiate, pe care ne propunem să le analizăm în cele ce urmează.

1. **Sporul natural** al populației înregistrează, mai ales în a doua jumătate a secolului nostru, o creștere sistematică datorită natalității, dar mai ales sporirii eficienței măsurilor sanitare în țările slab dezvoltate și diminuării, pe această bază, a mortalității. Menținerea vremii îndelungată a tendințelor actuale ar putea duce la supra-popularea Terrei și în măsura în care știința nu va soluționa într-un ritm similar problemele surselor de hrană, la instaurarea foamei pe planeta noastră. Potrivit studiilor efectuate de F.A.O., până la finele secolului următor, suprafața arabilă ar putea fi extinsă de 4-5 ori. În ipoteza că de pe această suprafață s-ar obține o producție dublă de alimente față de cea realizată în prezent de țările Europei, sursele de hrană ar spori de 20 de ori, asigurând, în limite echitabile, cerințele a peste 36 miliarde locuitori¹.

Dar populația ar putea crește și peste această limită. Este alarmant în acest sens calculul potrivit căruia „dacă actualul ritm de creștere a populației se va menține neschimbat, peste 700 de ani pe planeta noastră va reveni un om la metrul pătrat, ceea ce ar face imposibilă viața pe pământ”². Mai alarmant pare însă raportul MIT al „Clubului de la Roma”³, din care rezultă că, încă la începutul mileniului următor, vom înregistra o adevărată catastrofă dacă se menține actuala explozie demografică și penurie de materii prime.

Or, realitățile evidențiază un proces nou, constând în „stabilizarea” sporului natural la 0,5-1% în țările dezvoltate și reducerea sistematică a natalității în regiunile sărace care au adus în ultimele decenii cea mai mare contribuție la creșterea populației. Concluziile pe această linie este și aprecierea O.N.U., potrivit căreia, în zonele slab dezvoltate, natalitatea se va reduce la 39 la mie în prezent, la 27 la mie în anul 2000, determinând scăderea sporului natural, tendință care se poate ușor deduce din tabelul alăturat:

Evoluția sporului mediu anual al populației, pe zone geografice, în perioada 1965—2000

Regiunea geografică	in promile			
	1965—1970	1970—1980	1980—1990	1990—2000
Africa	25,5	28,2	29,3	28,3
America latină	28,4	28,8	28,1	26,4
America de nord	9,9	11,6	12,1	9,9
Asia de est	17,5	16,4	14,4	11,9
Asia de sud	27,5	27,7	25,2	20,6
Europa	7,8	7,6	7,2	6,6
Oceania	14,5	17,0	17,3	14,9
U.R.S.S.	10,2	10,9	11,00	8,7

Sursa: Nations Unies. Aperçu de la situation démographique dans le monde en 1970, „Etudes démographiques”, nr. 48, New York, 1971, pag. 21.

Este foarte probabil că prin menținerea acestor tendințe să se ajungă, încă înainte de anul 2025, cind țările slab dezvoltate se vor ridica din punct de vedere economic, la nivelul mediu actual al țărilor dezvoltate, la reducerea natalității până la circa 17—20 la mie, a mortalității la 7—10 la mie, înregistrându-se un spor natural cuprins între 7 și 12 la mie, ceea ce ar conduce la dublarea populației în circa șapte decenii. Pe această bază se poate aprecia că populația lumii se va ridica la 36 miliarde locuitori, cit rezultă că ar putea hrăni planeta noastră, abia în anul 2200, moment cind gradul de cunoaștere umană, nivelul tehnicii vor fi atins cote superioare celor de astăzi. Determinările efectuate de cele mai autorizate organisme, inclusiv de O.N.U., ca și realitățile contemporane atestă că, în cadrul unui spor natural de circa 1% anual, se asigură și o structură pe vîrste corespunzătoare.

Tabeloul de ansamblu privit la nivelul întregii planete prezintă o mare varietate de situații de la o zonă la alta și, mai ales, de la o țară la alta, astfel încît o politică demografică realistă poate fi stabilită numai de conducerea fiecărui stat în parte, corespunzător obiectivelor prezente și viitoare ale acestuia. Cert este însă faptul că regiunile care înregistrează astăzi un nivel scăzut de dezvoltare, ca urmare a dominației coloniale secole de-a rîndul, a jefuirii fără echivalent a resurselor naturale, trebuie să se bucure de un tratament calitativ nou, așa cum se subliniază și de la tribuna actualii sesiuni extraordinare a O.N.U. Totodată, înregistrarea de către regiunile rămase în urmă, într-un interval relativ scurt, de 4—5 decenii, a unui nivel de dezvoltare economică asemănător celui obținut astăzi de țările dezvoltate, presupune, în afara climatului favorabil și sprijinului extern, eforturi susținute din partea fiecărei națiuni în parte, stabilirea unor căi capabile să garanteze consolidarea independenței, valorificarea superioară a resurselor naturale proprii, utilizarea integrală a forței de muncă.

Referitor la România, sporul natural se ridică în prezent la circa 1%, similar ritmului mediu anual de creștere înregistrat în ultimul secol și se poate aprecia, în baza politicii demografice promovate în țara noastră, că aceasta se va menține în viitor la un nivel asemănător, ceea ce va face să ajungem la circa 50 milioane locuitori prin anul 2070 și peste 100 milioane prin anul 2150, cînd am avea o densitate de 420 locuitori pe km.p., doar cu puțin superior densității actuale din Olanda.

2. **Mobilitatea rural-urban** constituie un al doilea fenomen de proporții atât în regiunile dezvoltate din punct de vedere economic, datorită cerințelor crescînde de forță de muncă în ramurile neagricole, cit și în zonele sărace, datorită părăsirii satului de un imens număr de persoane în căutarea altor surse de existență. Pe ansamblul lumii, ponderea populației care lucrează în ramurile primare a scăzut de la circa 74% în anul 1900, la mai puțin de 50% în prezent și continuă să se reducă. Datorită faptului că satul este părăsit prioritar de tineret și, îndeosebi, de bărbați, asistăm la un proces de „îmbătrînire” și de „feminizare” a forței de muncă rămasă pentru agricultură.

Și în acest domeniu presează de mai mult timp un grup de întrebări de genul „cine va lucra în agricultură?”, „satul va dispărea?”, „încotro ne îndreptăm din acest punct de vedere?”, „întreaga populație se va urbaniza?”.

O analiză atentă a lumii contemporane conduce la concluzia că deplasarea rezidențială sat-oraș înregistrează, la un moment dat o anumită atenuare. Observarea procesului în țări dezvoltate ca Australia, Olanda, Anglia, S.U.A., Canada evidențiază că populația rurală s-a redus continuu pînă la o anumită zonă, care oscilează în jurul a 15—20% din populația totală a țărilor respective. Privind „curba urbanizării (trasată pe baza datelor statistice mondiale) apare un punct de refuz de la care ruralul nu vrea să se mai transforme în urban”⁴. Am putea spune că și aici asistăm la un proces care poate fi conturat printr-o curbă logică unde, după o intensă deplasare rural-urban, vom asista în următoarele decenii la o tendință de atenuare și, apoi, la „stabilizarea” unei anumite populații, circa o cincime din total, în mediul rural, din care o parte va lucra în ramurile primare.

România a cunoscut în ultimele două decenii o intensă mobilitate rezidențială, ponderea populației care își desfășoară activitatea în agricultură reducîndu-se

de la 74% în 1950, la 42% în prezent. Astăzi, cînd din cei aproximativ 10 milioane locuitori în vîrstă de muncă, 5,8 milioane lucrează în ramurile neagricole, iar 4,2 milioane în agricultură, se pune, fără îndoială, problema continuării acestui proces, creării unor noi locuri de muncă. Înfăptuirea programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate va permite, așa cum se sublinia la Conferința Națională a P.C.R. din iulie 1972, ca, în urma modernizării întregii economii, ponderea populației care lucrează în agricultură să se reducă pînă la finele deceniului următor la 10—15% situîndu-ne și din acest punct de vedere în rîndul țărilor cu un grad avansat de dezvoltare.

3. **Mobilitatea socioprofesională** constituie un al treilea element de rezonanță în viața demografică a lumii. Asistăm în prezent, paralel cu deplasarea rezidențială și reducerea ponderii populației care lucrează în agricultură, la creșterea proporției forței de muncă atrasă în sectoarele secundar și terțiar. După ce o lungă perioadă de timp ponderea populației care lucrează în secundar a crescut sistematic, s-a înregistrat și aici, deocamdată în țările dezvoltate din punct de vedere economic, un punct de saturație, după care a urmat deplasarea din secundar spre terțiar, sector care cunoaște astăzi cea mai spectaculoasă evoluție, urmînd fără îndoială a se stabiliza într-un viitor apropiat.

Pe fondul acestor transformări, apar tendințe noi în structura și evoluția profesională. Astfel, după ce vreme îndelungată industrializarea a cerut diversificarea sistematică a profesiilor, revoluția științifică și tehnică, stimulînd scurtarea longevității meserilor, cere concentrarea acestora, policalificarea forței de muncă, împropăștarea sistematică a cunoștințelor.

În țara noastră va continua să crească în următorii 10—15 ani proporția forței de muncă ocupate în industrie prin atragerea rezervelor din agricultură, din populația casnică, cit și din sporul natural, urmînd ca, încă înainte de sfîrșitul secolului, să aibă loc un proces invers de reducere a ponderii acestora în mărime relative și de creștere a populației ocupate în domeniul învățămîntului, științei, culturii, deservirii, proces care va duce la stabilizarea populației pe sectoare.

Experiența mondială și analizele efectuate pentru România⁵ conduc la concluzia că structura socioprofesională a populației țării noastre se va stabiliza, spre sfîrșitul acestui mileniu, la circa 10—15% în sectorul primar, 30—40% în sectorul secundar și 45—55% în sectorul terțiar.

4. **Reducerea perioadei de activitate** constituie un alt indicator, care concurează la definirea parametrilor forței de muncă în viitor. Proporția populației active în populația totală înregistrează, atît pe plan mondial cit și în țara noastră, o tendință generală de reducere, coborînd, pe ansamblul lumii, de la 45,2% în anul 1950, la 42% în 1970; prognozele stabilesc să se ajungă, spre finele actualului deceniu, la circa 41%.

Este vorba în fapt de un indicator de dependență care reflectă numărul de persoane inactive ce revin la 1000 persoane în vîrstă de muncă, număr care în România va crește de la 644 în anul 1970, la 652 în anul 1980 și 706 la sfîrșitul secolului. Fenomenul se explică prin creșterea sistematică a persoanelor inactive ca urmare a scăderii mortalității, a creșterii duratei medii de viață, a prelungirii duratei de pregătire a forței de muncă. Pînă unde va scădea această pondere este greu de precizat, fie și pentru finele acestui secol, dar „stabilizarea” este evidentă și aici, fiind determinată de nevoia de bunuri materiale, de nivelul productivității muncii, de natura orînduirii și structura sistemului social.

În concluzie, pornind de la tendințele generale înregistrate în evoluția populației și a parametrilor forței de muncă, apreciem că există posibilitatea conturării unor fenomene noi în deceniile următoare, în sensul „stabilizării” sporului natural, a mobilității socioprofesionale și rezidențiale. Realizarea acestora va prezenta însă o diversitate de forme de la o zonă la alta a lumii, de la o țară la alta și, în cadrul fiecărei țări, de la o perioadă la alta. Conferința Mondială a Populației, care va avea loc în luna august a acestui an, la București, va adopta, fără îndoială, un complex de măsuri fundamentat pe realitățile contemporane și tendințele viitoare, menit să determine o mai bună corelare între creșterea economică și demografică și, în același timp, atenuarea decalajelor în privința posibilităților afirmării personalității umane.

1. M. Bulgaru, **Populație și creștere economică**, în revista „Era socialistă” nr. 6/1974.
2. P. Kapița, **Omul și nivelul său de trai**, în revista „Voprosii filosofiei” nr. 1/1973.
3. Colectiv, **The Limits Growth**, A report for the Club Rome's, New York, 1972.
4. Al. Bărbat, **Ce devine ruralul?**, în revista „Viitorul social” nr. 4/1973.
5. M. Bulgaru, **lucrare citată**; C. Ionescu, **Omul, societatea, socialismul**, VI. Trebici, **Populația României și creșterea economică** etc.

ION POPESCU-DRAGUȘENI — Sentimentele ce vă animă sînt înălțătoare, dar vă lipsesc mijloacele de a le exprima în termeni poeziei: „In clopotul revoluției tehnico-științifice, / Mîinile și gîndirea voastră / ridică, tot mai sus, steaua împlinirii socialismului! / Lingă inima țării, inima voastră fierbîntă bate... / Ca Feții-frumoși din poveste, / construiți România cea mai mîndră zestre! Poduri, ecluze, che-soane, stații uriașe / canale, magistrali (?) / Mănuși mașini” ș.a.m.d. Dar dv. mînuși fără de folos condeiu. Vă recomand să-i dați o altă întrebuintare.

MIHAI PATRONU — Constanța: Sinteți în faza lucrului după model. Abundă sintagmele-recuzită: „Cu flori de nufăr pe sîni virgini / Lacul tremură în luci, suspină / Sărutul soarelui ce spune / În unde respiră raze de foc”.

NEDELEA FLOAREA — Candreni: Vizibil regres față de precedentele ipostaze lirice. Vă lăsați influențată mai mult decît este permis (adică pînă la pastușă) de lecturi: „Și rămîind cu sufletul curat / să

POȘTA LITERARĂ

dăm măsura întregii înapoi”. Argezi scrisese „ca să o dăm, întregă, țării, înapoi”.

ELENA GRAUR — E o stare lirică necristalizată (decît, oarecum, în **Cîntec de iarnă pustie și Glas**). În rest cîteva metafore ferice care trebuie extrase din materia diluată a versificării.

ION VERGU-DUMITRESCU: Poemele dv. se sufocă. Dați-le puțin oxigen!

ANA STANCIU (O elevă care caută „simburele sfios de adevăr”): „Am început să scriu poezii în momentele cînd mă simțeam singură. Singurătatea mea nu este un semn de întrebare ci poate o apropiere de mine (...). Vorbesc despre oameni devenind eu însămi viața lor, mă atrage uneori praful dintre petalele unei flori artificiale (...)

Am adunat totul în caiete, pe foi, pe margine de ziar, mi-au plăcut, nu mi-au plăcut, dar au devenit o pasiune a mea, o delimitare între mine și ceilalți, o apropiere spirituală de cuvînt”. Se întîmplă însă că versurile nu susțin aceste gînduri clare și sincere exprimate. Dealtfel sînt și prea puține. Spre lămurire, trimiteți un grupaj mai mare.

LUCIA STOIAN: Vă asigurăm că nu e nevoie să „puneți” istoria Moldovei în versuri, chiar și pentru faptul că hîrtia e din ce în ce mai prețioasă și se pare că nu mai suportă orice.

GH. TAN: Unde am mai citit oare versurile acestea? „Cu lanțuri și cătușe am stat pe mîini / Să nu putem lua cu ele arme / Și înfrățiti cu foamea săptămîni / Am așteptat ca zidul să se sfarme”. În **Istorie (I), Țării, Geometrie** sînt cîteva momente cînd elanul patriotic se conjugă cu elanul liric, fără însă a se rotunji într-o poezie. E necesară o desprindere de rutină și comoditate.

TITI MLADIN: „De ce toate soiurile de reviste să publice toate soiurile de autori

în dreptul unui singur soi de poezie?” Cred că exagerați. Oricum, important e să fie poezie de soi. Versurile probează că sînteți în faza căutărilor, unele fructuoase (**Despre noapte, Ca o sabie literă I, Invocație**), altele însă lipsite de consistență.

SPERANȚA DOR: Intr-adevăr aveți calități de reporter, dar textele trimise nu sînt de profilul revistei noastre. Pentru a ajunge ziarist trebuie neapărat să absolviți o facultate.

DAN MIHALCESCU: Un singur sfat: scrieți mai concis.

BIANCA CORALIA: Atît versurile cit și proza au încă multe ezitări, par nelucrate suficient. Revenind după o vreme asupra manuscriselor vi se vor etala în adevărata lor lumină. Mai trimiteți.

GHEORGHE GHERGUS: Dacă mi-a plăcut vreun vers? Singurul care aduce a poezie ar fi acesta: „Curg riuri de lumină și se-mprietenesc”. Celelalte sînt de tot hazul (involutar). Cred că „nu merită să mai tociți virful la creion”.

Nicolae TURTUREANU

DRAGOȘ VICOL:

Voievod de stea

Cîntăreț viguros și totodată subtil al plaiurilor bucovinene cu minăstiri și brazi, Dragoș Vicol scrie o poezie de factură tradiționalistă dar nu lipsită de atributele modernității. Noul volum *Voievod de stea* aduce, cu un spor de măiestrie artistică, aceeași dominantă a sentimentului pămîntului (și implicit al istoriei) specifică celorlalți condeieri ai nordului moldav. Atmosfera lirică este cea a naturii din această zonă a țării, în care toate par desprinse din mit și legendă, inclusiv prezența omului: „Și grîul cel nou din adinc începu să răsară: / Tata se naștea din grîu a doua oară...” (Tata). Natura sătului de obirșie constituie pentru Dragoș Vicol un adevărat elixir al vieții, chemarea devenind obsedantă: „Trebuie să mă întorc în munții mei. / Se pare că acolo frunzele nu pot respira / fără cuvintele mele, iar apele curg triste / fără umbra mea aruncată peste valuri”. (Poem). Celebrarea acestei naturi nordice se face ca într-o nouă versiune a Mioritei, păsări, stele, cetini, ploii și ierburi, toate îngemănându-se cu ființa poetului. În acest cadru identificarea cu însăși istoria neamului devine firească: „Am fost voievod, iată-mi pași / prefăcuți în mânăstiri. / Aici am tras o săgeată / să se ridice niste grumaji supți / de cîntă spre inima soarelui: Putna” (Am fost voievod). Domnițele din istorie trec reîntrupate ca într-un miracol; din turlele de piatră ale munților „veni ce nu se vede și auzi ce altfel nu se poate auzi”, umbra Vitoriei Lipan veghează neobosită pe Stînșoara, suind dintr-o vreme în altă vreme, iar de-atîta mers opinile i s-au făcut de aur. Sintem, așadar, purtați în permanență prin gama de viziuni și trăiri specifice românești, precum într-o miracolă muzică a cîntărilor anecdotice. Suceava lui Ștefan, Voievodul Dorna Candrenilor cu muniții ei „ca niste sfîrșit albaștri”, Pietrele Doamnei „crescute spre legendă și azur”, sînt evocate în stampe clare, pudrate cu albastru de Voroneț. Așfel, nu întâmplător Dragoș Vicol stă să surprindă în schițele sale lirice și frumoase din alte părți ale lumii. Poema precum *Italia, Weimar, Ponte Vecchio, Tirol, Veneția* și altele confirmă talentul său de poet al evocărilor. Pe lângă acestea merită remarcate și poemele de meditație, realizate mai ales în forma sonetului, pe care poetul îi onorează cu adevărată măiestrie. Între altele, cel intitulat *Imi număr ziii apere* ca o piesă antologică: „Imi număr anii și mă înspăimînt. / Imi număr anii și mă-aduc din mîine, / să nu-mi fiu martor în amurg, cînd vine / în tîmplă steaua vinătă, de vînt / N-am întrebari, cuvintele sînt pîine / de fîm tîndea de ploaie, de pămînt / Imi număr anii și mă înspăimînt / și-nspăimînt mă reintorc în mîine”. Uneori, în poemele de evocare apar și versuri mai palide, din care descrierile sunt și neajunsurile nu pot fi expurgate în întregime. Dar acestea nu întunecă autentică poezie pe care o revarsă din belsug volumul *Voievod de stea*.

HARALAMBIE TUȚUI

IRENA PUȘCHILĂ:

Adio, Tizian

Debut tîrziu (poate voluntar întîrziat), acceptabil însă, într-un gen de proză destul de ignorat astăzi — ceea ce nu înseamnă că este și periferic. Narativa contemporană există aproape exclusiv prin roman. Irena Pușchilă cultivă un gen de proză scurtă, foarte concisă — de unde dificultatea lui —, episodică, în sensul unei tradiții care începe cu Negruzzi și culminează în opera lui Caragiale. Fie că sînt mici parabole, invadate de lirism, pe tema sufletului bovaric, fără aderență la realitatea imediată dar care nici nu poate exista exclusiv în universul fantasmagoriilor, fie mici secvențe care izolează tragicul quasi-comic, de tip cehovian, fie schițe pur comice. Prozele scriitoarei dovedesc spirit de observație și un simț, neobișnuit al limbii. În orice caz, numai pe două pagini, autoarea știe să sugereze o acțiune și să încheie un portret — ceea ce este destul de mult. Desigur, aceste calități au și reversul lor; putem zice că prozatoarea scrie concentrat dar se impune și adaosul: nu are totdeauna aptitudine pentru subiectele ce comportă o desfășurare mai largă a registrului prozei. O lume redusă, instinctuală, înrobă existenței cotidiene și automatismelor provinciale, o lume care vorbește pretențios, nereușind să-și ascundă sărăcia gîndirii, mahalagii care strică limba și se comportă ridicul, eroi care își schimbă mediul dar nu pot să-și ascundă obiceiurile (vilgiaturisti nepadtați), personaje care nu pleacă niciodată avînd această dorință, scriitori ratați sau impostori sadea, femei de serviciu sau neveste de profesione fără, populează schițele Irenei Pușchilă, care seamănă pînă la un punct cu cele ale lui Teodor Mazilu. Cînd va reuși să-și reprime tentația pitorescului, predilecția pentru limbajul hiperurbanistic, cînd va reuși să ridice la o semnificație general umană orice situație particulară, Irena Pușchilă își va depăși condiția de prozatoare remarcabilă cum o recomandă volumul de debut.

AURELIU GOCI

nvitația unor esești la o curiozitate „dincolo de operă aparține, dacă ne gîndim, că opera exprimă cel mai bine personalitatea creatoare, comentariului speculativ, neîncrezător în ce spune condeii și șantierul de creație. Deși nu negăm acestui gen de comentariu resurse de vibrație emotivă, se cade spus că nici nu credem în șansa lui de a încanta la altceva decît la insistențe nefericite. Șiruri de cuvinte despre aspecte intime de existență cu ce anume ajută la explicarea artei? Se constată ecoul deprimărilor sau împlîinirilor personale dar receptarea lui concurează în cazul cel mai fericit viața prozaică și numai ocolit pasiunile scriitorului, convingerile confirmate sau infirmate de evenimente.

Spațiul prea amplu acordat biografismului înseamnă retragere, ca să nu spunem dezertare de la obligația investigării nucleului expresiv și a relației dintre metaforă și idee, dintre ficțiune și dimensiune istorică. În afara comunicării acelor obsesii ce traversează opera, prețul acordat obiceiurilor, gesturilor actoricești măturtește o mare sete de eroare, căci ratifică detalii marginale, conferă efemerului un interes nemeritat.

Locul făcut materialului memorialistic este la rîndu-i nu odată, deplasat înspre senzaționalul derizoriu dacă în loc de precizări majore sînt desprinse din context amănunte și apoi făcute să circule paralele și prioritar față de curentul roșirii literare propriu-zise.

De aceea nu sînt dintre cei care se dau în vînt după spectacolul biografic. Integrarea biograficului în opera de artă poate fi de carecare folos cîte o dată, cum însă cel mai adesea chestiunea invitată la tot felul de speculații, cred că este de preferat să ocolim prezumțiile furnizate de atestări discutabile în favoarea analizelor cu perfectă acoperire faptică și valorică.

Rezerva aceasta — poate prea tranșant formulată — să pară de neînțeles dacă ținem seama de argumentele contrare. Nu le ignor, însă rămîn la părerea că relația creator-mediu este extrem de complexă și nu are sens să o examinăm simplificînd termenii. În fond, manualele școlare oferă aștea hibride asocieri între evenimente de ordin divers încît pare aproape verosimil să crezi că mașina cu aburi a fost inventată de cineva gutunărit în căutare de noi remedii! Naivitatea prezidează atotputernică și derutantă cînd descoperă sau instituie alianțe între aspecte foarte disparate.

Simțul preciziei îmi interzice să primesc cu seninătate „revelațiile” coloritorilor de recipise de plată, înscrisei notariale sau cancanuri, poate amuzante în ordine anecdotică, însă perfect inutile pentru intuirea fizionomiei unei personalități. Farmecul acesteia, coloritul ei în ansamblul literar al epocii, nu rezidă în omografia de a fi cumpărat cîndva un scriin, de a fi suferit de pojar sau de a-și fi adus înțitul la combaterea dăunătorilor... Optica dispusă să se lasă influențată cu argumente de acest tip rămîne precară și pe undeva, comică. Cazul lui G. Bogdan — Ducea făcînd mereu caz de tot soiul de fleacuri este, în această privință, foarte instructiv. Repet, din amănunte neglijabile, nici o informație n-a adăugat adevărului noi interpretărilor preocupate să rețină semnificații.

Amplificarea fondului editorial cu profil biografic a produs, după cîte știm prea puține lucrări notabile, iar constatările este de natură să pună pe gînduri. Căci dincolo de orice obiectiv și de controlat dacă deficiența nu se datorează înadecvării metodologice. Reconstituirea de trăiri, de percepții, referirile la ocupații și la coincidențe între încercările veduții și cele ale redării ei estetice nu exprimă altceva decît selecția pe care o exercită mișcarea externă asupra celei interne, concomitente cu ea. Uneori această mișcare externă înlesnește — doar atît — convertirea ei în impuls sufletesc. Alteori n-are nici un ecou, nu indică nimic și oricît ar utiliza biografii datele și precizările ce le sînt familiare, elementele definitorii întîrzie să se producă. Admit că domeniul dispune de cîteva realizări remarcabile, printre acestea putîndu-se cita cartea lui Friedrich Gundolf despre Goethe. Țin să remarc totuși că și o asemenea scriere abundă în exagerări și conturează fără vreun folos major slăbiciuni omenesii din jocul cărora nu întrezărim mai limpede și mai acut nici chipul marelui artist și cu atît mai puțin conturul întinsei lui activități.

Cine depășește afirmațiile nefondate are răgazul să se bucure de calitățile investigațiilor depuse de Gundolf. Cine face credit celor dintii va păstra imaginea unui Goethe congenital mistic și tot congenital apatrid. Dubioase calificative pentru un scriitor ieșit foarte adesea „în arenă”, cu un înalt sentiment al poziției artistului față de vicile sociale și de moravurile timpului. Dacă micile mizerii se grupează straniu mai repede decît realizările, iar coliziunile sentimentale umbresc dezbaterile de idei, de vină mai este și atenția acordată spiritului frivol, reflex al vieții de curte în niciun caz componentă a umanității germane din veacul al XVIII-lea. Goethe — libertinul, iată un lucru care nu interesează cînd discuția substanțializează impulsurile faustice.

Abstracție făcînd de alte insuficiențe ale „biografismului”, nu văd cum tratează el corelația dintre trăirile primare și cele mediate de cultură. Pregătirea unui artist, filozofia lui în înțelesul de *viziune* au o față luminată și alta obscură, întoarsă spre disponibilități tînuite. N-ar trebui confruntate, lămurite sistematic? Stăruința pe care o propun exclude, se înțelege, analizele greoaie terne de care nu ne-au scutit, din păcate, exegeții minuțioși de „vieți” și apoi de „opere”, în ale căror enunțuri clarificările și clasificările insistente întunecă orice plăcere de comuniune.

La obiect, deci, biografica n-ar fi decît o treaptă spre spiritul invizibil și totuși atît de prezent al creatorului. Facultatea ei s-ar reduce la preludarea formării spirituale, singura vrednică de atenție, demnă de instinctul critic. Ea seamănă cu placajul îndărătul cărții se înalță ipotezele cele mai plauzibile și se precizează „disciplină”, tehnica de aplicat ca să scoatem la iveală liniamentele operei.

Pledez, prin urmare, pentru distincții orientative. Am observat că biograficul, ca atitudine, privește doar o latură a existenței spirituale și civice și, ca atare, nu întrunește condiția pomenită mai sus. Aici ar fi de făcut o mențiune relativă la zonele subiacente ale muncii literare. Sînt cariere — cum este cea de avocat sau de psihiatru care marchează într-un fel registrul afectiv și profesional, iar altele fără o deschidere directă la formula genetică a creației. Ca să exemplific mă voi opri la doi autori fără *car'eră*, tocmai pentru că cercetarea lor dă prioritate drumului spre operă. Este vorba de Gustave Flaubert, la noi de E. Lovinescu.

BIOGRAFIE ȘI BIOGRAFISM

Henri ZALIS

Și într-un caz și în altul simpla trimitere la o structură interioară spune enorm. Dependența de ea a proiectiilor ficțiunii flaubertiene este totală și a fost postulată fără rezerve de critică. Pe datele ei esențiale și-a clădit autorul *Doamnei Bovary*, opera, acel demers trist al unui om înclinat spre grotesc dintr-o onestitate ultragiată.

Cu Lovinescu lucrurile sînt și mai clare. A funcționat ceva mai puțin de un an ca profesor universitar suplîntor, s-a văzut îndepărtat printr-o procedură în ochii săi deplorabilă, a mai predat limba latină în liceu cîțeva vreme, iar ultimii aproape douăzeci și cinci de ani i-a petrecut la masa de scris și în cenacul pe care l-a animat, probabil ca să compenseze deficitul de contact cu lumea, deopotrivă și de recunoaștere publică.

Comparativ, nu văd vreo deosebire de umoare între Flaubert și Lovinescu, oricît de deosebiți sînt ca har și contribuții. Reputația lor este una sceptică, de îndoială și control. Bovarici ei înșiși au aspirat spre solitudine, nu neapărat mizantropică, deoarece pentru ei pornirea plină de simpatie și bunăvoință primea cenzura propriului bovarism, retușul autorității contrazise.

La Lovinescu acțiunea de cumpănire și de cîntărire a meritului conviețuiește cu literatura. Criticul împins de demonul interior să-și exercite o vocație nu tocmai categorică (mai mult, am impresia, ambițioasă la modul demonstrativ) luptă cu o imperfectă suprapunere între conștiința subiectivă a valorii și imaginea ei ratificată oficial de către contemporani. Ce ar putea să ne spună aici recursul la o biografie săracă și lineară? Adîncul sufletesc este de o mie de ori mai revelator. Nu vreau să spun că e de preferat să desconsiderăm biografica. Avem nevoie de informații, nu despuite de aura lor secretă, de intimitatea care le lămurește circumstanțial. Dar numai de informația — cheie, cu acces la fondul lucrurilor, la experiențele intensive și nu la cele accesorii, trecătoare! Adevărata lor pondere rezultă cînd știm să trecem peste mecanica diurnă, peste cotidianul rutinier, monoton. Mă gîndesc că un exemplu strălucit de ceea ce nu e act apogetic (și nici finalitate comemorativă) ne-a dat însuși Lovinescu scriind biografica lui Titu Maiorescu. Cele două volume țintesc să compună un portret psihologic al cărturarului și omului de acțiune și numai în subsidiar să-i reconstituie biografica. Lovinescu a pus în mod firesc accentul pe atmosfera în care a crescut și a fost educat Maiorescu, deducînd de aci coordonatele temperamentului. Unidimensionalitatea biografică se vede înlocuită în mod oportun cu transferarea evocării pe plan doctrinar, sociologic, istorico-geografic, drept urmare omul reverberînd odată cu pasiunea investită în inițiativă, elocința și emoția ce n-au lipsit nici profesorului, nici animatorului și cu atît mai puțin oratorului monden sau pedagogului.

Teșită dintr-o credință liberă de exagerări, biografica lui Lovinescu este practic o monografie. Impunătoare global, chiar dacă cu inegalități de traseu, ea nu vizează insul ci talentele lui, le pune sub lupă și le justifică. Comentariul n-are ton arheologic, trezește curiozitatea implicîndu-ne. În relația biografie-operă, relație niciodată neutră, nu avem ce face cu textele care consemnează în loc să dirijeze amănuntele. Exemplul lui Lovinescu propune un model, dar un model inimitabil, de care se cuvine să ne delimităm ca să sperăm că vreodată îl vom vedea depășit.

M. MĂDESCU:

„Geneză”

Alternativă, semnalată în titlu va putea părea desigur inutilă. Pentru că, se poate spune, critica presupune în același timp o poziție metodologică bine precizată și o vocație certă. Însă această „înțeleaptă” rezolvare există mai mult teoretic, pe plan general. Situația reală a criticii și a criticului este puțin diferită, fapt care provoacă și multiplele intervenții survenite în timp. În mare, multe lucruri pot fi ușor limpezite în formule exacte și generale la „mijlocul drumului”, dar în permanență trebuie avut în vedere că gestul critic nu există decît în măsura în care e exersat (se definește doar în proces și „...se situează situind” cum spunea nevedea Sartre). Discuțiile sînt deci necesare mereu, pe măsură ce actul practic se realizează și, astfel, situațiile primesc noi nuanțe sau chiar noi poziții. Este o evidență faptul că în ultimul timp critica românească reușește să devină, în contextul literaturii, un factor cu o configurație diferită față de alte perioade. Această importanță se poate remarca, credem, într-o mai mare diversitate, într-o gamă mai largă de abordare a operelor. Multitudinea punctelor de vedere arată o efervescență necesară, ceea ce nu înseamnă însă că toate pozițiile sînt justificabile. O atare „deschidere” ar putea fi reclamată de la o situație similară a criticii în lume. Ultimile decenii au arătat importanța deosebită care i se dă în cadrul altor culturi și, în același timp, mutațiile importante la care a fost supusă. Schimbările de situație nu sînt întâmplătoare și expedierea lor sub pretextul de a fi doar „mode” — așa cum s-a făcut — este simplificatoare și denaturantă. Nu este aici locul de a discuta toate determinările culturale care au dus la această realitate. Fapt este că în critica română s-a manifestat (și se manifestă) o tendință de „sincronizare” cu aceste direcții, fenomen justificabil dacă se consideră că orice cucerire metodologică este un pas făcut înainte. Ceea ce, din păcate, se trece cu vederea, este considerarea reală a unor asemenea tendințe. Un critic este, cînd este cu adevărat, o personalitate cu expresie ideologică. Dincolo de verdictele lui apare o anumită strategie, inevitabilă poziției pe care se situează. Criticii români reclamă o poziție marxistă și aceasta nu înseamnă nici pe departe că ar adera la un dogmatism de o anumită natură. Dimpotrivă, metoda dialectică pentru care se optează presupune o mare deschidere simultană cu punctele sigure de referință. Modalitățile de abordare sînt (și vor fi) diverse, dar dincolo de ele se presupune o poziție care, în fapt, nu există totdeauna cînd actul se desfășoară „practic”. Un anumit fenomen reține imediat atenția apropos de sincronizarea

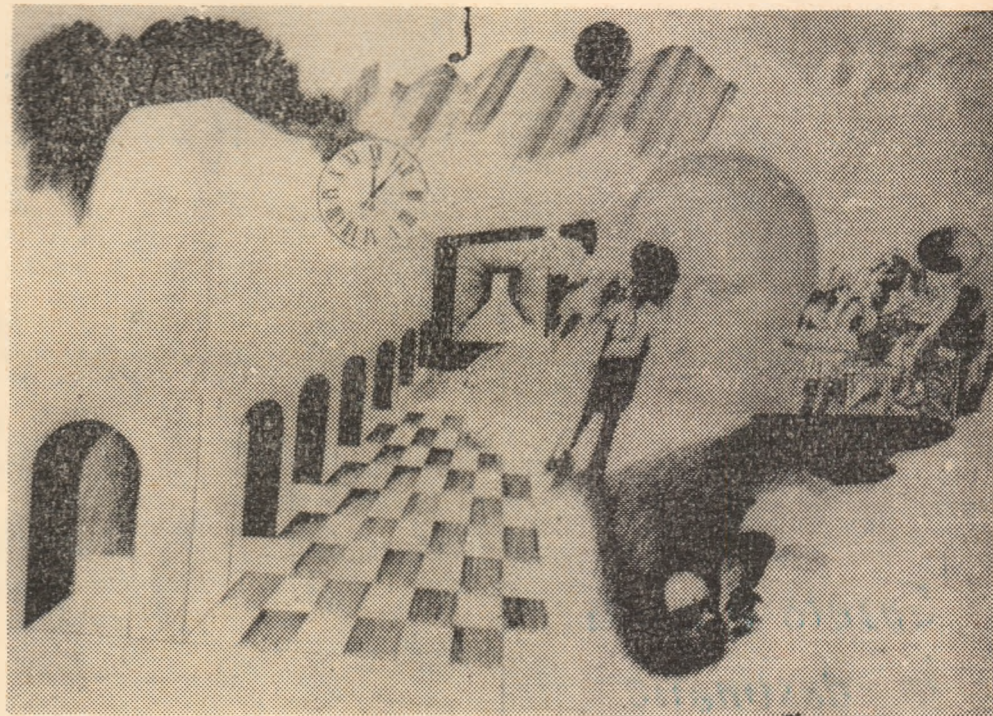
CRITICĂ „ȘTIINȚIFICĂ” SAU CRITICĂ „DE VOCAȚIE” ?

reclamată de unii. Ultimele decenii ne-au făcut martorii apariției și consumării „noii critici” vest-europene. Au fost citate deseori operele personalităților acestea și, de multe ori, au fost adoptate procedee care le-ar aparține și ar fi mai adecvate. Odată însă cu apariția, în românește, a unor cărți des citate înainte, s-a așternut o tăcere aproape generală. Ce exemplifică faptul că tocmai acum cînd s-au tradus și introdus în circuitul literar românesc aceste „moduri de a citi”, și ar fi trebuit să se ia în adevăr o poziție față de acele puncte de vedere, s-a evidențiat o relativă lipsă de interes? Mai întîi că „împrumuturile” au fost doar superficiale, neatingînd adevăratele structuri. În felul acesta ele se rezumă doar la ciștiguri „spectaculoase”, fapt regretabil atunci cînd este vorba de o critică pretins științifică. Pe de altă parte se remarcă poziția unei critici „foiletoniste” pentru care sistemul critic este o realitate inutilă și superfluă. Criticul ar trebui să aibe „vocație”, iar dincolo de aceasta restul e teoretizare generală și improprie. Cele două extreme devin evidente și la fel de evidentă devine lipsa lor de susținere. Adoptarea unor metode și aplicarea lor fără vocație este inutilă. Ce profit poate aduce acceptarea metodelor unor analize care pleacă de pe o poziție filosofică rămasă în afara discuției? Direcțiile noi de cercetare sînt inevitabile, progresul nu poate fi neglijat; el nu poate exista însă fără o adevărată conștiință a acestui fapt. Marxismul înseamnă tocmai o clarificare a unor stări de fapt, o conștientizare a lor și, în consecință, o dezbateră deschisă asupra metodelor. Cum, la fel de exterioră acestui deziderat este numită critica de „vocație” în care singurul criteriu de apreciere ar fi gustul, bunul simț, „intuirea” valorii ș.a.m.d. Toate acestea existînd într-un anumit context, ignorarea lui înseamnă un act de diletantism. Cum amirteam, în spațiile criticului se ascunde — fie că acesta e conștient sau nu, fie că o recunoaște sau nu — o anumită poziție ideologică. Să revenim la exemplul utilizat. Noua critică franceză a făcut vogă la noi. Dar adoptarea unor metode și a-

plicarea lor mecanică în cîmpul literaturii române nu e justificabilă în aceeași măsură în care imponderabila independență a „vocației” nu e. Cele două extreme îndreaptă spre o singură luare de poziție: o aplicare lucidă a vocației în deplina posesie a unor sigure instrumente metodologice adecvate unei poziții ideologice clare. Din acest punct intervin întrebările mai importante, asupra condiției operei, asupra condiției criticii în fața operei, asupra mecanismelor prin care un text, păstrîndu-și configurația, suferă mutații ale semnificațiilor în vreme, păstrîndu-și în același timp calitatea valorii. Aplicarea cu vocație a unei poziții științifice, reluînd formularea de mai sus, devine realitatea doar în permanentul „praxis” de analiză al operei. Ceea ce contează în această istorică perioadă este relevarea (prin urmărirea devenirii în „praxisul” analizei) unei po-

ziții filosofice sigure. Nu trebuie uitat că extremele (schematismul structuralist împrumutat de unii „mot-à-mot” din apus sau susținerea ca singura posibilă a unei critici de „vocație”), ilustrează, realizate prin opera critică, anumite poziții teoretice (prima obiectivismul, cealaltă un fel de filozofie a „subiectivității”). Problema poziției criticului nu poate fi redusă la o problemă de „personalitate”, izolată, iar simplele declarații de „apartenență” nu spun nimic dacă nu se verifică în abordarea textelor. Distanța inițială presupune o ignorare a condiției criticului și ea apare cînd cei doi termeni sînt izolați abuziv. Critica nu e „știință” decît atunci cînd corespunde rigurozității unor puncte de plecare asimilate de o certă vocație, iar „vocația” ajunsă la siguranța conștiinței de sine își creează inevitabil un sistem aplicativ. Formularea e lipsită de relief, însă ea ascunde un anumit fel de a recepționa aceste probleme: dincolo de ele trebuie văzută personalitatea criticului care se definește într-un anumit context social și cultural. Vocația intuitivă și sistemul științific se vor sintetiza într-o astfel de personalitate. Chiar dacă ea ar fi greu de numit în cîmpul literelor românești, condițiile în care ne aflăm o arată posibilă.

Constantin PRICOP

M. MĂDESCU :

„Mirii”

MARIN MINCU

ovidiu

Eu singur stau pe țărnuțu' acesta
pustiit de barbarele cete
atîtea păsări plîng de milenii
valul mă bate în piept amestîndu-mă
bruma iernii suflată pe ape
se rupe încet cu o șoptită legănătoare
pierduț fără milă la marginea lumii
zadarnicul plîneș mă doare

aud cum lacome fură nisipurile
urma pașilor mei peste urmele străbunilor geți
înfășurat de gerul Istoriei aștept
noaptea mă mîngîie pe creștet
nimic nu mă mai apără de-acum
plecat ca Orfeu în cîntare
simt iarăși cum legănă vocile mării
misterioasa dulce chemare

muzici

În zori cînd se surpă bezna-n sine
se-ntîmplă mereu
revărsarea paternă a soarelui
pește ochiul deschis al lui Zamolxe

rotind un roi de lumi
în alba noapte
ce se culcă pe străbunii mei ;
dar Poetul
pasărea albastră de veghe
picură fulgi sihaștri în haos
și descrie neprihănitele muzici
înmugurînd zarea Patriei

lumina albă

Ci iată-mă spre ziuă
navigînd prin marea de vise
fără catarg
fără pinze
legănat într-o parte și alta
un naufragiat al nașterii pure
pornit în neprihănitele călătorii
pradă ușoară a Întîmplării
oprește-mă soră să umblu
pe poteci necălcate
că mi s-au tocit tălpile
prin țepii stelelor
mi-au ars luminările ochilor
de atîta lumină
și miinile mi s-au vestejit
pe un trunchi uscat
doar tu mamă
mai poți să mă aperi
tu mamă-Patrie
soră, soție și mamă.

ION PUHA

dimineți

Treze dimineți,
cu lacrimi de lună în ram de cireș ;
clipa mea sărutată de soare ;
pline de vis, livezile toate...
Vîntul vînat, fîntinile, poate;
cîmpia amiezii îmbobocită de floare
de ger, de albastru cer ;
pasărea iernii în virf legănat de cireș...
Vouă mă-nchin, dimineți !

Bucurie sînteți, viorile mele,
aspre dimineți ;
ascundeți în albe castele
ramurile pomului încărcate de stele,
Neatîns de aripi negre de vînt,
fie pomul zilei podoabă acestui pămînt !

umbrele noastre

Începusem să culeg diamante din tremur de cer,
Cînd grădinile mării ascundeau stelele-n adîncuri,
Pe-ntînderi albastre se risipeau umbrele noastre;
îmbrățișarea apei sfișia soarele stingher.

Intransigență

În 1918 apărea la Iași ziarul „Tribuna”, în tipografie proprie, cu literă mai înaltă decât cea normală, cumpărată nu mai știu de unde. Tipografia era instalată la parterul Muzeului de științe naturale de pe actuala stradă Gheorghii Dimitrov. În acest ziar apăreau zilnic diferite articole injurioase la adresa clasei muncitoare, care, după ce se întorsese din tranșee, începuse să se organizeze și să-și ceară drepturile la o viață mai bună. Cîțiva muncitori mai tineri s-au sfătuit în taină și apoi le-au spus și celorlalți hotărîrea lor, așa cum i-a învățat I. C. Frimu la adunarea din sala Corporației „Progresul”, să nu mai culeagă asemenea articole jignitoare la adresa muncitorilor și minciunile împotriva revoluției ruse.

Cînd într-una din zile a venit redactorul cu articolul de fond, paginatorul și încă doi zefari l-au citit mai întii și vîzînd scrise aceleași baliverne și minciuni care se debitau zilnic, i-au dat articolul îndărăt zicînd că ei asemenea batjocuri nu culeg. Atunci redactorul a chemat pe directorul ziarului, care pentru prima dată în viața lui vedea și auzea așa ceva. Vînat de mînie s-a adresat muncitorilor:

— Cum se poate să nu culegeți ce am scris noi, că doar sinteți plătiți pentru asta! Ce, ne cenzurați articolele? Asta-i nemaipomenit. Am să vă reclam la poliție pentru sabotaj!..

— Las-o mai încet, domnule director, că nu ne temem de poliție, noi am fost pe front și ne-am vîrsat sîngele, am răbdat de foame și frig, de exantematic, în timp ce alde dumneavoastră ați stat la căldurică și ați huzurit, iar acum ne și mai batjocoriți. Nu ne mai amenințați, că nu ne mai este frică de nimeni. Da, vă cenzurăm și nu vă mai permitem să mai scrieți asemenea minciuni și injurii la adresa clasei muncitoare. Ce, ați uitat că s-a produs cea mai mare revoluție din lume și în curînd și noi vom rupe lanțurile cu care ne țineți de secole în întuneric și ne exploatați? Da, am introdus cenzura muncitorească și nu mai sîntem atît de proști ca să ne tăiem noi singuri craca de sub picioare.

Directorul n-a mai zis nimic și, galben — albastru de minie, n-a mai insistat. A schimbat tonul articolului din ziar de frica cenzurii muncitorilor.

Gazeta a ajuns la destinație

Prin anii 1935 — 1936 Frontul Studențesc Democrat din București, organizație studențească antifascistă condusă de Comitetul Central al Uniunii Tineretului

CONSTANTIN

SĂCĂLEANU

DIN AMINTIRILE UNUI TIPOGRAF

O jumătate de veac, autorul acestor amintiri a lucrat cu litere și semne, în tipografie. A vorbit, în acest timp, cu scriitori și savanți la ale căror cărți migălea. A făcut analogii între pagina de manuscris și psihologia autorilor. A citit, cu o neobosită sete de cunoaștere, cărți de tot felul. Omul modest, de un perfect echilibru, care i-a cunoscut pe G. Ibrăileanu, C. Stere, Mihail Sadoveanu, G. Topirceanu, Mihai Codreanu, Ionel Teodoreanu, pe Otilia Cazimir, pe savanții A. Philippide și C. I. Parhon, pe mulți alții, desenează acum profiluri sobre, într-un limbaj cursiv, povestind cu naturalețe, reținînd cu o excelență memorie, amănuntul semnificativ. Cite un detaliu grațios, tandru sau patetic, alternează cu amănunte dramatice. Asistăm la dezbateri de conștiință, demne de interes. Paginile semnate de Constantin Săcăleanu se inscriu într-un context social, politic și cultural de frămîntări și prefaceri multiple. Pentru reconstituirea ambianței ieșene de după 1900, amintirile sale constituie o contribuție. Pe fundalul epocii, autorul acestei cărți își creionează discret propriul profil.

CONST. CIOPRAGA

Comunist, scotea o gazetă săptămînală în care se publicau articole cu privire la revendicările studențimii și mobilizarea tineretului universitar din toată țara pentru apărarea libertăților democratice și luptă activă împotriva fascismului. Gazeta a apărut cîteva săptămîni. Trecea de cenzură, dar era confiscată de poliție direct din tipografie. Au schimbat studenții cîteva tipografii, dar poliția era în permanență pe urmele lor.

Ca să scape de aceste șicane, redactorul gazetei a venit la Iași, cu scopul de a i se pierde urma. A luat legătura cu organizația locală de partid și a fost îndrumat să comande tipărirea gazetei la o tipografie din Tătărași, unde lucra un comunist și un utecist. Această tipografie era situată într-un cartier marginal, departe de centrul orașului. Dar poliștii l-au identificat chiar de la sosirea în gară. L-au urmărit și au aflat unde are de gînd să tipărească ziarul.

În cîteva zile gazeta a fost tipărită. Studentul a venit cu o trăsură, a plătit patronului pentru lucru, a încărcat pachetele și a plecat. Dar n-a mers nici zece metri și au apărut poliștii. Ziarul a fost confiscat și de data aceasta.

Studentul s-a întors în tipografie și a povestit cu multă amărăciune cele întâmplate. Atunci Ion Niculi l-a luat deoparte pe utecistul Eugen Bălan, care era mașinist, și l-a întrebat dacă are ceva hirtie de prisos. Primînd răspuns afirmativ, i-a spus studentului să vie a doua zi, dar pe străzi mai dosnice; să înșele vigilența poliștilor. În dimineața zilei următoare, deși era duminică, Ion Niculi și Eugen Bălan, care avea cheile tipografiei, se aflau la datorie. Deoarece forma nu fusese scoasă din mașină, în mai puțin de două ore gazeta a fost tipărită cu hirtie din rezervele pe care orice mașinist tipograf le avea. Trăsura aștepta lingă ușă. De astă dată, gazeta

a ajuns cu bine la destinație. O parte din tiraj a fost difuzat prin chioșcurile de ziare din Iași, spre mirarea și dezolarea poliștilor care s-au trezit pînă-lîși.

Universitatea muncitorească

În anii 1938 — 1939, la propunerea unui grup de muncitori, conducerea P.C.R. a inițiat la Iași o Universitate muncitorească, care a funcționat în condiții multumitoare și cu o asistență mereu crescîndă, timp de un an școlar. Pentru a-i da un prestigiu mai mare, Universitatea a fost pusă sub președinția de onoare a marelui nostru scriitor Mihail Sadoveanu. Dr. Vasile Mirza, care a fost unul din conducătorii acestei universități, ne-a întrebat pe mine și pe Ion Niculi cam ce probleme ar trebui să conțină conferințele ținute muncitorilor. Noi i-am spus că în primul rînd trebuie combătut misticismul și obscurantismul prin prelegeri și lecții practice despre felul cum a luat naștere viața pe pămînt, despre materialismul universului și a lumii înconjurătoare, economie politică, biologie, radio — electricitate, limba și literatura română, sistemul bancar capitalist, igienă și altele.

Cursurile se țineau la Facultatea de medicină, Institutul de igienă, în unele amfiteatre ale Universității, Institutului politehnic, Institutului de anatomie, în sala Sfatului negustoresc și alte săli. Conferențieri au fost mai mulți profesori universitari care ne-au vorbit cu multă bunăvoință. Citez din memorie cîteva profesori: Gr. T. Popa, V. Mirza, Octav Botez, Al. Cișman, D. Gherasim, Traian Gheorghiu și alții.

Cu tot caracterul pur științific al conferințelor, la cursurile de economie politică se mai strecurau și unele teze marxiste, care nu erau pe placul autorităților, și de aceea, vîzînd sala Sfatului negustoresc arhiplină de muncitori, printre care se aflau mulți comuniști cunoscuți de Siguranță, au început să vină și agenții de poliție la aceste cursuri, să suspecteze atît pe muncitori, cît și pe conferențieri.

Inchiderea cursurilor s-a făcut în aula Universității, unde s-au împărțit cursanților diplome de absolvire. Cuvîntarea de închidere a fost ținută de Mihail Sadoveanu, care și-a manifestat mulțumirea că masele muncitoare sînt dornice de cultură și a recomandat ca acest început bun să fie îmbunătățit și continuat.

Au venit apoi vremuri tulburi și nu s-au mai putut continua cursurile în anul 1940.

ION CRÎNGULEANU

semințele

Nimic mai grozav — primăvara
Decît s-o iau prin cîmpie,
Să mă uit cum își duce melcuș povara
Sau cum știe iarba mută să-nvie.

Rotocoale de fum și coaste de vite
Mă inconjoară, dînd muguri din stele
Cine mai poate-nțelege, prin atîta putere,
Dacă nu cumva, eu insumi,
Sînt unul din ele!

Sînt poet, mi-am zis și-i firesc
Natura să mă treacă prin verbele ei.
Deci nu mai contează că scriu sau trăiesc
De vreme ce pămîntul înfloreste
Prin umerii mei!

hamuri

Vînd hamuri pentru cai la obor —
Caii primei iubiri spulberate;

Le-aș da și pe-un pui de cocor
Impăiat sau nu! Vînd hamuri uitate!

Intr-o zi, ai trecut și tu; te-ai uitat,
Le-ai pipăit, te-ai mirat și ți-ai zis:
„Ce hamuri albastre! Ce cai le-au purtat?
Parcă-s dintr-o fugă de vis...”

Te-ai uitat și la mine și te-ai mirat
Ca prin fum, ca prin ceață...
Dar eu mai tare m-am îndepărtat
Și nimeni nu-mi cumpăra
Niciun căpăstru prin piață.

cintec

Tu vei muri prin moartea mea —
Acum sînt viu; nu fi departe!
Dezvăță timpul de-a putea
Să ne despărțăm pentru moarte.

Baladă-griul curge-n cer
Ca somnul unor tineri prinți
Mi-i lacrima de rouă și de fier
Tu nu mai ești și mori; decî minți!

Prin viața mea cobori tacit
Ca o zeiță treptele de ceară —

Și-atît de mult ne-am fost iubit
Că n-are cum să fie seară...

Și n-are cum să fie moarte, —
Dă-mi, tinăr, plînsul neștiut;
Cum te îngrop, nu mă desparte,
Redă-mă dintru început.

Redă-mă ție val și spumă
Sau rază ruptă de departe;
Și nu muri că faci o glumă
Nu pentru mine, pentru moarte!...

marină

Călcîiul tău, călcîiul unei stele
De țarm și mare sărutat la fel,
Călcîiul tău pe jarul gurii mele
Ca pe un crater, prefăcut în cel...

Eu nu te mai iubesc, eu sînt sortit
Mereu să-ți fiu marea sau carbon,
Un meteor căzînd la infînit
Mereu nesigur sau în abandon!

Cum te sîrul, e-o dulce rătăcire
Spre nicăieri, spre tot ce n-o să fie;
Căci lege-i, dragostea să nu respire
Decît o clipă. Restu-i veșnicie!...

PREA HULITA MELODRAMĂ...

N. BARBU

Oricât ar dori cineva, *emoțiile elementare* nu pot fi izgonite din încăperile cele mai ascunse ale sufletului. Ele țin de o plămadă originară ce se afirmă în continuare, direct și spontan, în împrejurări din cele mai tranșante și, evident, neașteptate. Plăcerea și neplăcerea, atracția pe care o numim *iubire* și dezgustul care se transformă în *ură*, *trica* sau *minia* — toate ies la iveală, fiecare în împrejurări date, toate se fac vizibile prin interstițiile prezenței noastre sociale, dincolo de manierele alese, de comportamentul rafinat — adesea — chiar în pofida voinței de a ne domina pornirile imediate.

Din combinarea și transformarea neînțetată a emoțiilor numite, rezultă *nuanțe* efective infinite, sentimentele zise superioare și disponibilitățile spirituale de elevație. Literatura, artele, urmează mereu procesul acesta de elaborare a afectivității, ilustrând stadii diferite, momente ale tei de caracteristice ființei umane. Melodrama, hulița melodramă „ou Margot a pleurée” răspunde, în teatru, tocmai acestui conșom emoțional, intens și direct, simplificând relațiile dintre indivizi, reducându-le la principii generale: *binele și răul*, forțe adverse între care situează eroul, un erou de obicei plin de virtuți și care luptă cu înverșunare până când victoria binelui e asigurată. Chiar și spiritele cele mai distinse pot găsi uneori satisfacții aici, fiind vorba de un tip de catarsis în stare să ne apropie mai mult de primele condițiuni ale ființei, împropătându-ne trăirile și destinându-ne inimile. Schimbând ceea ce este de schimbat, efectele sint similare acțiunilor unor romane poliștice, ca și actualelor seriale T.V. („Sfintul” sau „Columbo” nu biruie totdeauna — ca și mai vechii Sherlock Holmes sau Arsène Lupin?).

Și totuși, melodrama, specie prin excelență populară, care ne cufundă în emoții comune, lărgind și *simțul social* (ilustrând dreptatea împotriva injustiției, iubirea în luptă cu ursa sălbatică și necruțătoare, adevărurile celor simpli, venalitatea celor avuți etc. etc.) este astăzi atît de huliță! Nu e oare un paradox? Suficiența snobă refuză, în genere, ceea ce este pe gustul mulțimilor, deși nu refuză alte desfătări procurînd emoții directe. Victor Hugo e, într-un fel, melodramatic, Schiller este și el, Zola, de asemenea, ca să nu mai vorbim de Dumas sau Delavigne, contînd și ei, ca buni meșteri ai emotivității, pe pregătirea aproape savantă a efectelor și a unui deznădămint care poate avea, pe lângă valoarea adevărului psihologic, și pe aceea a evidentului rol educativ.

Avem astăzi, incontestabil, un imens public de melodramă, un public mai ales virtual din care s-ar putea recruta ulterior și autenticii rafinați. De ce să disprețuim în așa măsură melodrama, incît noi toți — autori, critici și regizori — s-o excludem cu totul din raza noastră de acțiune? De ce nu excludem atunci și farsa burlescă și tot ce o mare tradiție a comediei populare a făcut să ajungă pînă la noi, căutînd astăzi mijloace de expresie adecvate?

Melodrama nici nu ar trebui considerată o concesie făcută unui gust popular neevoluat, de vreme ce ea reprezintă o specie aparte de teatru, (mă refer mai ales la text, nu și la exagerațiile interpretării) pe care nu-i cazul s-o osîndim decît în ilustrațiile ei ieftine și grosiere. Ea satisface, în mare măsură, o sete de concret pe care doar blazarea unei, în fond, conformiste modernități o ignoră. Ce-ar fi să privim mai adînc în ochii mulțimilor care vor să vină la teatru și să ne dovedim inconformiști față de canoanele unui hiperestetism preluat exterior, care prea contagios și, pretențios fiind, rămîne indigest? Ce-ar fi să mai jucăm, din cînd în cînd, și asemenea piese de mare efect psihologic — bineînțelese, piese reușite și — din nou bineînțelese — interpretate fără acea falsă emfază și fără retorismul găunos, neconfirmat de trăire, care a adus, în bună măsură, numele rău al melodramei, — prea hulița melodramă...

Atunci cînd în cercetările de estetică se vorbește despre legătura dintre artă și public, de obicei întîlnim următoarea situație: pe de o parte, faptul că publicul este supremul judecător al artei; pe de altă parte, faptul că tot publicul este factorul ce trebuie ridicat la o înțelegere corespunzătoare a fenomenului artistic. Se pare că aceste aspecte formează o anume contradicție. Dar această contradicție, trebuie să observăm, este întru totul firească, pentru că însuși raportul artă-public este un raport contradictoriu. Muzica lui Beethoven, de pildă, a fost întîmpinată de contemporani cu gestul dezaprobării; iar publicul care aplică acest tratament, să nu uităm, nu era neinstruit ci, dimpotrivă, avea o cultură muzicală înaltă. Judecata publicului a fost inexactă. Supremul judecător, așadar, comitea o eroare. Evident, eroarea a fost corectată tot de public și validarea istorică a creației lui Beethoven a fost realizată tot de acest suprem judecător — care era însă publicul unor alte generații. Mai exact spus — al altei sinteze între generații.

Observăm că raportul artă-public este un raport istoric. Tocmai prin acest fapt se explică și contradicția de care aminteam: raportul artă-public este contradictoriu pentru că este un raport istoric. O distanță istorică anume apare necesară în viața publicului pentru ca acesta, ca suprem judecător al artei, să poată valida adevăratele valori artistice. Judecata sa se formează și se fundamentează ca proces istoric, care rezultă din confruntarea deschisă, în decursul timpului, cu arta. Raportul artă-public se cere înțeles ca dialog în timp. Dialogul acesta este dificil. Afirmarea unei asemenea dificultăți nu trebuie suspectată de tendința de subestimare a publicului. Dacă privim cu atenție problema, dificultatea în cauză, înainte de a se referi la public, de fapt se întîlnește în chiar planul creației artistice, cu multiple implicații asupra creatorilor însuși.

Fiecare epocă are o artă, pe care o moștenește de la epocile anterioare, și totodată are creatori de artă — în pictură, sculptură, muzică, literatură etc. Artă respectivei epoci este un sistem de valori aparținînd tuturor timpurilor. Dialogul cu arta existentă — care se prezintă ca un dat, se stabilește deci nu doar din perspectiva publicului, ci și are în vedere și pe artiști. Deopotrivă, și publicul și artiștii se află în dialog cu o artă care preexistă, în spiritul căreia s-au format sub aspectul culturii estetice, ale cărei valori le cunosc, le înțeleg și o perează cu ele. Or, acest dialog este, în linii mari, același și pentru public și pentru artist.

Din acest punct însă, în ce privește poziția în fața artei a publicului, pe de o parte, și a artiștilor, pe de altă parte, apele încep să se despartă. Pentru că motivația în raport cu arta — pentru public și creatori — începe să fie diferită. Publicul trăiește această artă. Artiștii însă, care și ei trăiesc — ca orice om — arta de pînă atunci, trebuie totodată să și creeze artă. Dialogul publicului cu arta existentă are în vedere asimilarea și aprofundarea a ceea ce există. Pentru artiști însă, acest dialog merge mai departe, trecînd de la latura aprofundării a ceea ce există, la latura căutării noului pe planul creației artistice. În felul aces-

PUBLICUL - CATEGORIE ESTETICĂ

ta, dialogul dintre artă și artiști ajunge la problema raportului dintre tradiție și inovație în sfera actului creator de artă. Ceea ce pentru public — pus în termenii: va fi sau nu receptat?, implică problema înțelegerii, pentru artist presupune chestiunea invenției, a creării efective a noului.

În acest sens, raportul dintre tradiție și inovație în domeniul creației artistice se cere privit sub două aspecte de reală importanță. Dialogul dintre artist și artă se referă, pe de o parte, la ceea ce numim *viziune* asupra lumii, a vieții și a omului. La fel ca publicul în general, această viziune în plan estetic artistului o primește, în elementele ei fundamentale, de la arta care-i preexistă. În cadrul acestei viziuni, pe de altă parte el trebuie să vină cu propria sa înțelegere asupra lumii și omului. Menirea sa este, astfel, să adauge ceva propriu, personal la această concepție despre lume și om, implicată de valorile artei. Această concepție proprie despre realitatea vieții va trebui reflectată în arta sa. Dar dacă reflectarea se va produce la modul artistic al predecesorilor, efortul său este inutil din punct de vedere artistic, al creației propriuzise. Incît, pe lângă necesitatea unei viziuni asupra lumii, care trebuie să se întîlnească în artă, apare clar că artistul trebuie să presupună, în același timp, o concepție asupra artei însăși. Așadar, o concepție proprie asupra actului de creație.

Artistul creează artă în și prin această proprie concepție despre artă. Sub acest aspect, în mod necesar artistul trebuie să fie un inovator. Artă nouă creată prezintă deci o anume dificultate pentru artiștii însuși; or, o asemenea dificultate se poate întîlni, implicit, și în cazul publicului.

Aflîndu-se în fața unei opere de artă, publicul se află în fața unei viziuni asupra lumii și omului proprie artistului — care este implicată în acea operă, precum și în fața unei concepții a artistului asupra artei însăși — care s-a concretizat în modalitatea sa de creație, în stilul personal al acestuia. Dialogul dintre public și artă se referă atît la un ce a creat artistul, cît și la cum a exprimat acel conținut, la modul în care a creat. Or, aici nu trebuie să scape din vedere un amănunt: înțelegerea acestui cum a creat este condiția sine qua non a cunoașterii lui ce a exprimat prin creație. A înțelege cu adevărat concepția despre lume și om a unui scriitor, într-un anume roman, implică a ști și care este concepția despre roman a aceluia scriitor. Pentru că, trebuie spus, stilurile nu sînt simple variațiuni pe una și aceeași temă sau pe teme diferite, ci înseși modalități sui generis de ființare a conținutului. Formula: diversitate de stiluri în unitate de concepție, cu care operăm astăzi, se cere înțeleasă în sensul că și stilul este concepție; este concepția artistului despre artă însăși — căci un roman presupune o concepție despre roman, o piesă de teatru presupune o concepție despre teatru etc. Așadar, spre

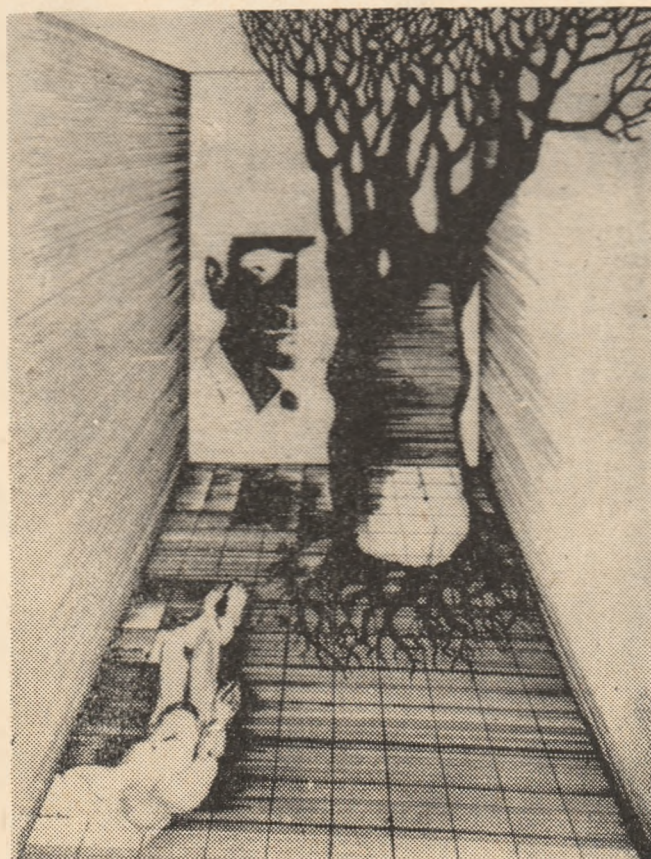
a se edifica asupra viziunii despre lume și om exprimată de artist, publicul trebuie să înțeleagă, în primul rînd, concepția artistului despre artă însăși. Concepție despre artă — a cărei expresie este tocmai propria artă.

Raportul dintre artă și public este un dialog care implică toate aceste aspecte. Publicul unei epoci, format pe baza sintezei de valori artistice existente, a receptat arta ca viziune asupra realității umane, cunoaște această viziune a umanismului, și-a asimilat-o, se definește în spiritul ei. În raport cu arta creatorilor acelei epoci, publicul presupune totodată un dialog cu însuși fenomenul de creație, cu actul de creație aflat în curs de desfășurare. Acest lucru implică deci un permanent schimb de informații, de idei și de sensibilitate dintre public și creator, mai exact: dintre viziunea asupra lumii și omului, pe care publicul o stăpînește din perspectiva întregului sistem de valori ale artei, și concepția artistului despre artă însăși — concepție în spiritul căreia acesta crează propria artă (integrînd-o în ansamblul artei ca sinteză de valori a tuturor timpurilor). Cînd vorbim despre public, așadar nu este vorba doar de un anume gust estetic. Trebuie avută în vedere, dincolo de acest aspect, problema înțelegerii artei la nivelul concepției despre artă. Faptul de a dezghioga (afectiv și logic) o viziune asupra omului din realitatea artei, implică și pentru public cerința unei concepții asupra artei însăși. Tocmai această dimensiune culturală majoră — concepția asupra artei — este o premisă nu doar a actului de creație, ca necesitate pentru creator, dar și o condiție a publicului, ca o necesitate a receptării artei și a judecării ei. Ceea ce presupune, în mod necesar, atît pentru creatorul de artă, precum și pentru publicul judecător al valorilor artei, manifestarea unei conștiințe artistice specifice. Publicul, categorie socială, presupune din punctul de vedere al artei, la nivelul conștiinței sociale, o conștiință specific artistică. Publicul, categorie socială, în raport cu arta se definește ca o categorie estetică.

În concluzie, problema formării publicului este nu o simplă chestiune de gust în domeniul artei; dimpotrivă, este o problemă majoră a necesității ca, în rîndurile publicului, să existe o profundă concepție despre artă. Gustul nu e o condiție a posibilității actului de judecată a valorilor artei, ci un efect al actului de judecare valorică. Condiția judecării axiologice constă în existența unei concepții despre artă. Incît, într-adevăr, publicul este supremul judecător al artei, dar are o asemenea calitate din perspectiva acestei necesare concepții despre artă.

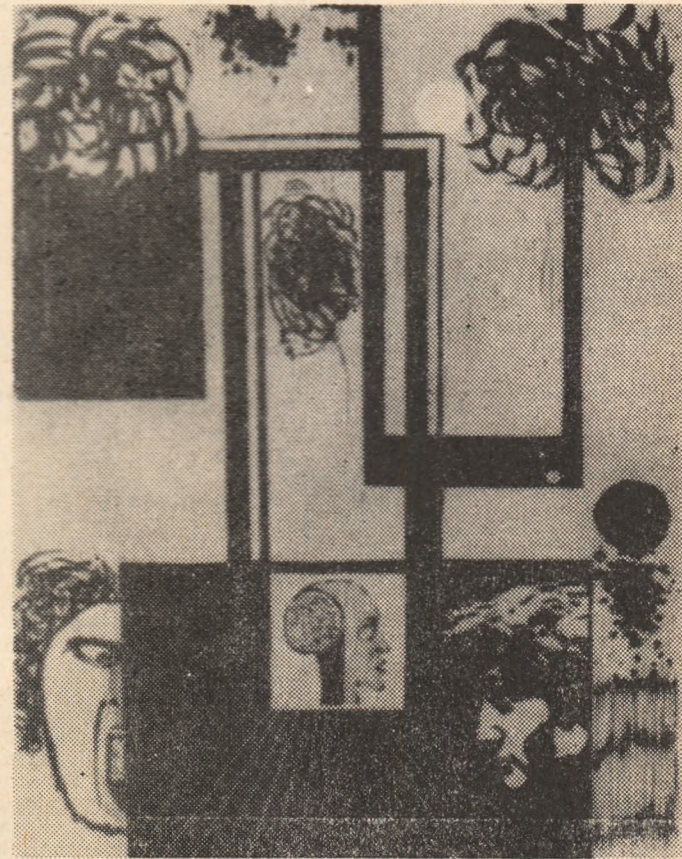
Ca suprem judecător al artei, publicul este o sinteză istorică între generații. Acest public, în fața artei, este în plan general-social, ca sinteză între generații, o categorie istorică, iar în plan particular-cultural, o categorie estetică.

Vasile CONSTANTINESCU

M. MĂDESCU:

„Curte interioară”

„Compoziție”

TREI FILME ROMÂNEȘTI

Secvență din „Intoarcerea lui Magellan”

Ultimele trei filme românești văzute la Iași (unele cu întârziere de rigoare, devenită aici, în acest mare centru cultural, mai obișnuită decât în târgurile de mărimea a șaptea) sînt foarte diferite din punct de vedere tematic și stilistic și gruparea lor în această cronică e dictată doar de faptul că au fost prezentate fie în paralel, fie într-o succesiune temporală rapidă. Iată titlurile: „Dincolo de nisipuri” de Radu Gabrea, „Un comisar acuză” de Sergiu Nicolaescu, și „Intoarcerea lui Magellan” de Cristiana Nicolae.

„Dincolo de nisipuri” a reținut atenția mai întâi pentru că e ecranizarea romanului lui Fănuș Neagu, „Ingerul a strigat”, operă de o deosebită forță epică, densă, cu personaje puternic conturate, cu conflicte dure, prezentind o lume tulburătoare dintr-o perioadă a unor mari frământări sociale (1931—1948). Cartea a avut la apariție un succes ieșit din comun, ale cărui ecouri mai stăruie încă în preocupările cititorului nostru de literatură contemporană. Al doilea atu al filmului îl constituie numele realizatorilor: regizorul Radu Gabrea și operatorul Dinu Tănase, amîndoi frunțași ai generației tinere de cineaști.

Scenariul este scris de autorul romanului, Fănuș Neagu, care, cum era și firesc, și-a respectat cartea, ba a mai împrumutat cite ceva și din nuvelele sale. El spune încă o dată, acum cu mijloacele celei de a șaptea arte, povestea tulburătoare a unui om care nu și-a găsit drumul, care a rătăcit purtat de minciună și de patima unei iluzorii răzbunări. Dar filmul este și povestea unui grup de dezmoșteniți ai soartei aflați și ei în aceeași situație cu eroul principal Ion Mohreanu: dezrădăcinați, alungați de pe locurile lor, amăgiți cu iluzia unei vieți mai bune, acești oameni — țărani nevoiași de prin ținuturile Brăilei — migrează spre Dobrogea, dar sărăcia, lipsa de căpătii îi duce la alienare, la declasare, le alterează sentimentele și gândurile. Intre ei se aflase unul, Nicolae Mohreanu, om al ideilor noi, comunist, dar, vîndut, este împușcat cînd fiul său Ion era un copil. Ajuns mare, Ion n-are alt gînd decît răzbunarea. Este însă mereu amăgit, astfel încît nu reușește să afle adevărul; după cum nu reușește să înțeleagă nici adevărurile mari și sensurile noi ale evenimentelor istorice. Cu toată insistența altui comunist — Tiți Șoricî — care încearcă să-i arate drumul adevărului, Ion Mohreanu continuă să rătăcească, să se asocieze cu elemente declasate, iar cînd își dă seama de greșală, e prea târziu și plătetește cu viața.

Acesta este doar firul principal al narațiunii cinematografice, narațiune extrem de bogată, de complexă, dezvăluind un întreg univers, fascinant prin chipuri și întâmplări, tulburător prin forța cu care cineaștii ni-l prezintă. Secvențe întregi sînt cuceritoare prin plastică excelentă, prin forța dramatică a întâmplărilor, prin originalitatea caracterelor (a se vedea, de pildă, exodul de la început, sau scena cu condamnării care caută crucea aruncată în apă, sau întâmplările de la castel după plecarea prințului, și altele). Radu Gabrea și Dinu Tănase caută cu minuțiozitate și găsesc excelente corespondențe cinematografice, echivalente, chiar, la abundența, la densitatea lirico-epică a romanului; limbajul cinematografic pe care îl folosesc este nu numai frumos, dar

reușește să ofere o nouă sinteză de fenomene și esențe, sinteză care dă romanului lui Fănuș Neagu o nouă existență. Căci romanul trăiește pe ecran cu toate frumusețile lui literare; cineaștii s-au mulțumit să citească pentru noi cartea, să o citească nu să o formeze în altă formă. Lectura este foarte frumoasă, avem ocazia unei rare întâlniri cu doi cineaști de excelență condiție, care rînesc taina comunicării artistice prin imagini.

Dincolo de nisipuri este un film dintre acelea pe care le așteptăm de mult. El dovedește că cinematografia noastră s-a maturizat și începe să producă opere nu simple lucrări.

Cu filmul „Un comisar acuză”, Sergiu Nicolaescu, regizorul atît de prolific, dar și atît de preocupat, continuă seria peliculelor sale politice, serie începută în 1972, prin acel film sugestiv intitulat „Cu minile curate”, căruia i-a urmat apoi „Ultimul cartus”. Continuă și un fel de a spune, referitor dar la preocuparea pentru gen, căci nu există o continuitate de subiect între aceste filme, apăsarea re lui de acum fiind anterioară acțiunii din primele două. Scenariul Sergiu Nicolaescu (iată-l deci într-o postură nouă) și-a ales o perioadă foarte tulburătoare din istoria noastră și anume sfîrșitul anului 1940, perioadă de tristă amintire a terorii legionare, perioadă în care au fost uciși mari oameni de stat și au avut loc masacre conduse de legionari împotriva adversarilor lor politici. Referindu-se deci la date concrete de istorie, scenaristul și regizorul găsesc tonul și procedeele cele mai adecvate pentru a le integra pe acestea într-un film de ficțiune care-i îngăduie eroului principal, comisarul Moldovan, o mișcare liberă în pînă în joasă de fapte și întâmplări, precum și rezolvări insolite ale conflictelor. Socotit inofensiv de către cei ce inspectează crimele odioase din noiembrie 1940, comisarul este chemat chiar de ei să ancheteze cazurile și să le mușamalizeze sau să facă din ele un cap de acuzare împotriva comuniștilor. Dar anchetele îl conduc treptat spre adevăr (există în descoperirea de către Moldovan a adevărului o anumită gradare, o menținere a tensiunii care asigură filmului priza permanentă la public). Cum însă adevărurile descoperite de el îi scot pe comuniști din culpă și îi acuză, firesc, pe legionari, Moldovan se vede împiedicat să continue investigațiile; este avansat și trecut în alt sector de activitate. El va continua însă într-un chip original și cumva specific omului disperat că nu poate arăta lumii adevărul pe care l-a descoperit și că deci criminalii rămîn nepedepsiți. Va face dreptate cu arma. Este, fără îndoială, în filmul lui Sergiu Nicolaescu și mai ales în dimensionarea eroului principal, un ton de legendă, comisarul aparținându-ne în multe cazuri un supraom, un erou sută la sută. Chestiunea devine ușor incredibilă dacă ținem seama că înainte de a i se încredința anchetarea dificilului caz al crimelor legionare, el nu fusese decît un insignifiant comisar de moravuri. De unde atunci o profesionalitate atît de perfectă, o experiență atît de vastă?! Dar asta e nod în papură pe care cu puțină atenție, regizorul putea să-l evite. După cum putea să evite și alte stîngăcii, neatenții sau ostentații în crearea unor momente de priză sigură la public, momente pe care economia subiectului nu le cerea; ele nu fac decît să-i spo-

rească eroului alura de viteaz fără seamăn, dar diminuîndu-l în același timp sub raportul valorii sale dramatice. Scenaristul, regizorul și interpretul fiind una și aceeași persoană nu s-a putut stăpîni să nu și creeze și niște situații spectaculoase în urma cărora să iasă din scenă însoțit de aplauze. Sergiu Nicolaescu a vrut cu orice preț să se joace pe sine.

Nu am observat în „Un comisar acuză” vreun progres față de celelalte două filme de gen semnate de Sergiu Nicolaescu; poate chiar dimpotrivă, unele nesiguranțe provenind din scenariu, unele inadvertențe și momente în sine sup cursivitatea și gradația acțiunii. Este prea evident efortul unui director om de a face totul într-un film.

Un nume nou în pleiada de regizori ȕneri: Cristiana Nicolae care ne reține atenția cu un film al cărui titlu „Intoarcerea lui Magellan” sugerează o călătorie din perioada marilor descoperiri geografice. Nu-i însă deloc așa, după cum vom vedea îndată.

Filmul pornește de la o idee de Radu Cosogon, după care Cristiana Nicolae își scrie scenariul. E o poveste originală, frumoasă, cu un amestec de sensibilitate și gravitate, un „love story”, în anii cîmpului al războiului, o poveste de dragoste între un ilegalist și o tinăra cu identitate imprecisă, întîlnită într-o situație nu tocmai laudabilă, în care spune — ciudată coincidență — tocmai parola pe care ilegalistul o aștepta de la „legătura” sa.

Ceea ce e foarte frumos în acest film e pledoaria pentru sentimentul cel mai nobil al omului: încrederea. E mai întâi — ca fundal general al dramei — încrederea tinărului în dreptatea cauzei pentru care luptă și apoi, în particular, încrederea lui în om, în capacitatea acestuia de a fi drept, frumos, cinstit. Fata întîlnită într-o situație pe stradă putea să fie o nadă a poliției sau, chiar fără a fi aceasta, îl putea trăda pe tinărul ilegalist. Prudenta tovarășă de luptă numită Matei, îl avertizează mereu asupra acestui pericol. Dar Bucur are un simț infailibil în depistarea mentalului prețios din oameni; el a înțeles că Magellan e o fată cinstită, în ciuda comportărilor ei ușor extravagante, în ciuda incapacității ei de a înțelege sensul esențial al evenimentelor. El îi spune lui Matei — excelentă idee, rar întîlnită într-un film al nostru — că la nu avea încredere în oameni înseamnă a ne îndepărta de la idealul nostru de luptători. De fapt acesta este miezul politic al filmului Cristiane Nicolae, miez, pe care-l învelește frumos, cu sinceritate și inspirație, povestea de dragoste dintre cei doi tineri.

Nu lipsesc, fără îndoială, stîngăciile inerente începutului. Unele personaje nu sînt integrate conflictului, ca de pildă Profesorul sau Amicul; unele secvențe — ca aceea acțiune de stradă pentru salvarea unui ilegalist din mașina poliției — sînt rezolvate pripit și naiv; înscrierea destinului individual al perechii Bucur—Magellan, în contextul vieții, al întâmplărilor și evenimentelor dramatice se face cu mare zgîrcenie, aproape că eroii nu sînt scoși din „cuibul” lor de la subsolul cinematografului, consumîndu-și iubirea și drama cam izolați, închiși într-un perimetru prea strîmt.

Dar dincolo de acestea, filmul trebuie socotit un succes și o frumoasă promisiune.

Ștefan OPREA

profil de artist

MIRCEA V. HRIȘCĂ

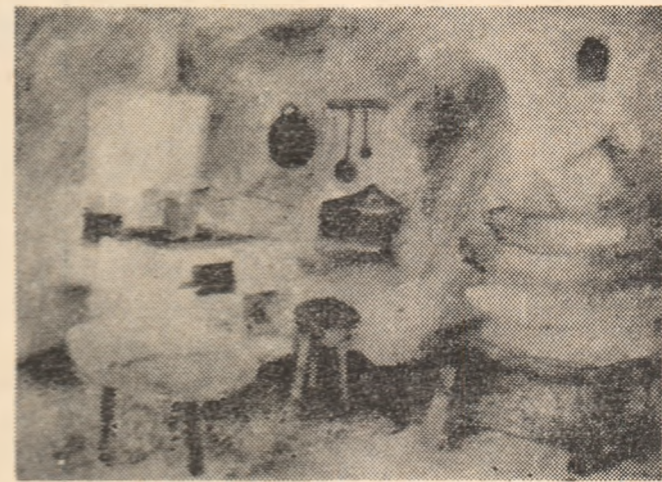
Prin naștere, fecior de țărani de la Doroteia, sat de munte așezat cît sub domnia Rarăului cît sub vraja Voronefului. Și tot prin naștere copil necăjit de război, cu ani de lipsuri, de lacrimi. Cînd a înflorit eliberarea nu avea nici 6 ani.

A urmat Liceul de arte plastice din Iași, formîndu-se în preajma celei mai tinere generații pe atunci de pictori ieșeni, generația lui Dan Hatmanu. Era un adolescent fragil, sfios, de o sensibilitate excesivă. A trecut apoi la Cluj, absolvînd Institutul de arte plastice, după care, cumînte, a revenit acasă, la Suceava, unde muncește și pictează. Nu muncește pictînd ci cîntă prin culori ca să-și bucure sufletul. Pentru el arta e o sîrbătoare.

Mai întii, Mircea Hrișcă te dezarmează prin lipsa lui de aderență la ceea ce obișnuia a considera latura practică a existenței. Astăzi e om aproape matur, dar rămas incintător de adolescent. Iar arta lui vine să confirme această predispoziție de generoasă receptivitate, pictorul vibrînd în baia de lumină ca un cristal șlefuit în fațete subtile. Colorist de o diafană discreție, convingînd uleiul să fure virtuțile de transparență și lirism ale pastelului cerat, Mircea Hrișcă are o pastă de vis, ca și cum conturul desenului ar pluti în incertitudine, culoarea rezolvînd totul.

La ultima Anuală a Cenuclului U.A.P. Suceava a expus de pildă un „Interior de casă țărănească”, lucrare ce a constituit una din atracțiile expoziției. Și ce temă simplă, tratată magistral, de la Luchian și Baba pînă la Cămăruș și Hârtopeanu! Bătrînul horn ca în Creangă, cu jocuri de volume albe, vreo laviță modestă cu macac vîrgat, un scăunel rustic-interior monahal „impresionant prin austeritate. Pentru a-l descoperi, Hrișcă n-a fost nevoit să meargă precum Baba, Cămăruș și Hârtopeanu la Durău, îl avea la el acasă, în sat. De aceea, interiorul lui are o căldură de amintire duioasă, ceva nostalgic și drag, fiind cu totul al său. Afecțiunea pe care o respiră culoarea deși parcimonios distribuită, mai mult pubere de lumină ce valorează umbra, e în adevăr cuceritoare. Iți dai seama că artistul n-a fost ademenit de un pitoresc oarecare ci a pictat însăși copilăria lui, așa cum în scenele de tîrg își surprinde consătenii în întîlnirile lor dictate de schimbul produselor. E o atmosferă gravă, sugerată de reținerea paletei pentru a nu violenta cadrul iarmarocului montan, în care oamenii parcă oficiază nu negoțeară.

În general, pictura lui Mircea Hrișcă are o grație necăutăță fiindcă se naște din iluzoriu, oscilînd parcă în-

„Interior de casă țărănească”

inte de a șopti ceea ce are de spus (Două ghivece, Peisaj) sau apelînd la modalități indirecte precum reflectarea din „Fereastră”. E un fel de cochetărie ce întregește profilul spiritual al acestui timid, care rămîne însă legat de realitate prin ceea ce i-a dat pămîntul natal. Decî Mircea Hrișcă nu visează ci vede cu ochi de îndrăgostit, transfigurînd lumea în care se mișcă și redînd-o în felul său cu recunoscut laconism cromatic.

Expune pușin fiindcă se autoflagelează și a moștenit din părinți zicala: „decît să scapi o vorbă pe care să n-o mai poți retrage, mai bine ține apă în gură”. Marele timid tace, dar în schimb lucrează mult.

Poate va cuteza să ne ofere o expoziție personală. O așteptăm, intrucît ar fi timpul.

Aurel LEON

ORIGINALITATEA

Radu NEGRU

Categorie apreciativă labilă, mai ales dacă ținem seama de afirmația că „după greci nimic nou”, sau nimic esențial nou, nu s-a produs în cultura europeană, nimic care să nu se fi afirmat într-o formă sau alta anterior, originalitatea vine de la origini sau izvoare de inspirație unice. Ea vizează folosirea, explorarea, dezvoltarea și chiar speculara maximă a resurselor prime, de aceea se întemeiază adesea pe un filon folcloric. Formele originale nu pot merge pe linia citatelor și extraselor din modele anterioare. Ele apar ca răspunsuri creatoare date de om la problemele pe care le formulează perpetuu universul natural sau social.

Formele originale ale culturii privesc deci experiența directă, nemijlocită, a camenilor cu natura, istoria, viața de grup sau de familie, autocunoașterea și autoexprimarea în condiții noi, nemaiîntlnite, cu valoare de experiment. Nu orice încercare formală și, mai ales, nu orice încercare nereușită, de a crea noul, poate fi considerată sau apreciată ca experiment. A experimenta ceva dinainte știut sau descoperit înseamnă a imita, sau a asimila în ordine tehnologică, ceea ce nu-i tot una cu a inventa.

Imprumuturile și influențele, copierea unor modele anterior elaborate, afectează, lezează, sau chiar anulează atributul originalității. Este însă foarte greu de stabilit pînă unde se poate face abstracție de un context cultural, constituit și cristalizat ca o realitate socială, dacă această abstracție nu este cumva cu totul imposibilă. Se pare că nu ocolirea sau ignorarea datelor culturii constituite, nu întorcerea fortuită la primitivitate și simplitate primară, dimpotrivă, folosirea treptelor succesive ale afirmației și negației, sinteza valorificatoare, medierea prin rafinamentul și subtilitatea elementelor de cunoaștere, limbaj, expresivitate, anterior teaurizate de omenire, pot conduce la dobîndirea unor valori superioare. Prin convenție logică, nu formală, originalitatea derivă cel mai adesea, din capacitatea generatoare de sinteză nouă sau sinteză creatoare. Ea nu provine din limitare sau delimitare forțată, intențională, ori rezultată din izolare, ori din ignoranță, care este și ea o formă de izolare, în raport cu o cultură sau civilizație dată.

A face pe naivul, sau pe primitivul, într-un domeniu cultural sau artistic contemporan, începe să fie suspect de neoriginal, o modă desuetă și excesivă, mai ales într-o epocă dominată de explozia informațională și de instrumentația realizării personalității umane, instrumentație elaborată în cadrul revoluției tehnico-științifice și folosită copios de revoluțiile naționale și sociale.

Între tehnologiile unei epoci și marea artă au existat întotdeauna legături strinse, ca între meșteșug și măiestrie. De altfel, relația dintre model și serie, modelare și serialism, se impune studiată și aprofundată pentru a da vitalitate artelor contemporane, în raport de adecvare față de procedeele și metodele industriale ale edificării civilizației contemporane, predominant urbane. Fără efort de sinteză, tehnologiile rămîn seci și inumane, lipsite de expresivitate și frumusețe, iar artele rămîn preocupare izolată, a unui cerc restrîns, a unor interioare particulare sau de galerii și muzee publice, nu însă arhipublice. Noi dorim, în sesul necesar noului umanism al societății noastre, ca arta să redevină un „arhe”, unul din principiile constructive diriguitoare în cetatea contemporană.

Arta ca excepție, ca accident, ca originalitate de manifestare a unor personalități, mai mult sau mai puțin izolate, nu mai satisface cerințele societății actuale. Conștiința secretă a actului spontan și adesea inconștient ca aparență, al creației artistice de valori noi, originale, constă tocmai în elaborarea anterioară a unei logici prin care este urmărit idealul, formă elevată a interesului colectiv, sau general uman. Stilul diferențiază irevocabil personalitatea, cu condiția să fie o expresie plenară a acesteia, nu o imitare sau o modă. Prin stil se particularizează o tendință mai generală a tehnologiilor expresive umane, a limbajului unei epoci, a unei civilizații.

Arta și serialitatea nu mai sînt astăzi disjuncte, cum n-au fost nici în vechime, la originile lor. Căutările abstracte, serialismul, cu aspecte cinetice și optice, au sfîrșit prin a avea aplicații în ergonomie și estetica industrială, precum și în proiectarea produsului serial. Așa s-a întîmplat, în secolul nostru, și cu cele mai de seamă abstracții ale matematicii și fizicii, care și-au găsit aplicații de modelare și formalizare, în dirijarea și programarea tehnologiilor automatizate și a zborurilor extraterestre. De la abstract la concret, drumul creației umane parcurge și acum un salt, cînd valoarea estetică a formelor și culorilor experimentate în atelierele pictorilor se transferă în model aplicabil. În mediul construit ne preocupăm particularizarea și umanizarea formelor, în lupta contra uniformității și a oboselii provocată de aceasta. S-a născut în ultimele decenii, se extinde acum, la noi, o artă a ambientului, o artă a psihologiei umane conștientă tuturor lucrurilor, valorilor materiale care exprimă variabilitatea, intenția și scopul înclus de producători și structura intimă a obiectelor.

Arta seriilor mici, promovată de „designer”-ii bucureșteni sau timișoreni în industria ușoară, aplicațiile ergonomice din industria de mașini unelte, mijloace de transport, în ambalarea produselor și prezentarea la export, are la bază unicate, modele aplicabile serial, cu particularități de simplitate și eleganță care sînt de mijloacele execuției tehnice și coloristice a deceniului 8. Ele pot fi ștanțate, multiplicare, fără dificultăți.

O artă care ține seamă de modul în care se produc valorile, de modul în care se elaborează tehnic obiectele civilizației, de modul de viață contemporan în ansamblu, este prin definiție modernă. Ea caută să rezolve original probleme actuale cu care „homo faber” este confruntat cu gravitate, cu maximă seriozitate, deși are aerul firesc al oricărei arte autentice, că nu este un produs al elaborării chinuite, e-cletice, este un joc și o plăcere, un artificiu cultural al lui „homo ludens”. Analiza matematică a jocului scoate în evidență ascunsele, uneori nebănuite de câncile, implicații raționale pe care le au formele frumoase, ușoare, scilpitoare, ale spiritului plin de incantație. Analiza estetică, oricît de severă critică, constată adecvarea la stări de spirit, sentimente, un întreg univers al afectivității care se comunică distinct în model, și este variabil în seriile mici, ale artei contemporane, destinate quasi-totalității publicului. Modelele au în sine valoare artistică, de unicat; ele pot fi obiecte de expoziție sau colecție plastică, aplicative apoi serial.

Bucuria omenească a stăpînirii și modelării materiei, încintarea de a realiza o prefigurare ideală, plăcerea de a folosi o unealtă sau un obiect cotidian, corespunzător ca formă intenției inițiale cuprinsă acum în el, toate acestea sînt un dar al colaborării artei și tehnologiilor seriale contemporane, un domeniu demn de atenție și efort creator sporit. Sinteza artei care modelează și a tehnicii care serializează, conduce la o umanizare nu numai a aparențelor, a aspectului exterior, sinteza aceasta are un ecou adînc, de esență, în formarea atitudinii producătorului și beneficiarului tuturor lucrurilor civilizației noastre.

Mihai MĂDESCU:

„Zbor”

galeria Cupola

MIHAI MĂDESCU

Un gest proteic.

Cu grafica aceasta, Mihai Mădescu părăsește tehnica austeră a linogravurii, cu care ne obișnuise, pentru a ne oferi experiența sa de desenator omniabil. Programare expresă, de vreme ce planșele ne arată aproape ostentativ augmentarea apetenței pentru mai toate tipurile de duct, pentru cel catifelat al creionului, sau nervos al pensulei saturate de tuș, sau matematic al peniței purtate de riglă etc., deci pentru mai toate posibilitățile grafiei de șevalet. Întîlnite acum simultan, în aceeași structură compozițională. Să mai adăugăm etapei tehnice, pe cea tematică, nouă și ea în preocupările artistului, care se interesa predilect doar de lumea circulară și de cea a resursilor, elevind cu mult discernămint sugestia dintre cele mai bizare. Nu știm dacă precedenta etapă era de părăsire, Mădescu — unul dintre cei mai virtuozii scenografi de la noi — dăduse o producție masivă și de calitate, observînd agil această lume funambulescă, formele dobîndiseră deja un contur inimitabil, dar iată, legic sau întîmplător, graficianul proliferă, și trebuie să supunem atenției noastre nu nostalgicele regrete ci propunerea sa. Sugestiile sau regretele pot naște zîmbetul din mers al creatorului: să nu dăm ocazia. Desenele de la Cupola sînt mai apropiate ca niciodată de scenografie. Ar fi o primă observație. Mădescu renunță la planul unic, cel frontal, fără adîncime perspectivală, și face elementele figurale să călătorească într-o scenă enormă, în care stările naturii, organicul, anorganicul, coexistă spectaculos, într-un mixaj aleatoric (pentru noi, care nu posedăm întreaga legendă a compoziției). În același timp, desenul capătă o altă frumusețe, prin întîlnirea creionului cu pensula și cu penița. Ar fi a doua observație. Creionului îi sînt rezervate capete antice sau renescentiste, de o gingășie rafaelică, dar și capete contemporane, expresii apropiate celor fotografice, surprinse în cele mai varii ipostaze. Peniței îi revin formele perfecte ale lumii, racursurile anatomilor și spațiilor habitabile. Iar pensonului multă în tuș îi rămîne comperajul nervos și sigur, care ne arată un Mădescu gestual, necunoscut încă. Scenografismul desenelor e confirmat și de schitele de decor la Istoria ieroglică — spectacol care alături de Peer Gynt și Celestina înseamnă magistrala reușită a lui Mădescu — schițe care asigură, e adevărat doar un pandant expozițional, dar care afirmă nevoia imperioasă de spațiu a noii etape. Un spațiu, poate nu atât scenic, cît existențial.

Să vedem.

Val GHEORGHIU

SĂRBĂTOARE A MUZICII ROMÂNEȘTI

La Iași, se deschide a doua ediție a „Săptămîinii muzicii românești”. Dedicată aniversării a trei decenii de la Eliberarea patriei și celui de al XI-lea Congres al P.C.R., această prestigioasă manifestare își propune să prezinte iubitorilor de muzică un număr însemnat de creații ale compozitorilor noștri, care să demonstreze valoarea și originalitatea școlii românești de compoziție, profund conștientă patriotic și umanist al muzicii noastre de astăzi. Totodată, prezența unor formații muzicale de prestigiu din București, Cluj și Iași va sublinia elocvent nivelul artei interpretative românești, iar dezbaterile teoretice, la care vor participa compozitori și muzicologi, va încerca să precizeze preocupările actuale și rolul muzicologiei în dezvoltarea culturii muzicale românești. În sfîrșit, întîlnirile cu iubitorii de muzică din întreprinderile municipiului Iași și din alte localități ale județului vor împlini un program de manifestări cu o amplă perspectivă asupra bogatei mișcări muzicale din țara noastră.

În preajma acestui eveniment muzical, am adresat câteva întrebări compozitorului Ion Dumitrescu, președintele Uniunii Compozitorilor din R. S. România.

— Ați apreciat prima ediție a „Săptămîinii muzicii românești” ca pe un eveniment al anului 1973.

Acum, la debutul celei de a doua ediții, considerați valoroasă inițiativa ieșenilor?

— În ansamblul dezvoltării vieții culturale din țara noastră, anul jubiliar a adus un impuls nou acțiunilor menite să pună în valoare realizările culturale-artistice ale poporului nostru. În acest context, Iașul, veche cetate de cultură în care s-au plămădit atîtea contribuții esențiale la nașterea și dezvoltarea culturii noastre muzicale, ține să fie și astăzi în fruntea inițiativelor, organizînd această „Săptămîină” a muzicii românești, adevărată sărbătoare a mișcării noastre muzicale, bilanț al evoluției creației, interpretării muzicale și muzicologiei, care în aceste trei decenii au cunoscut un permanent progres. Cine parcurge programul acestui festival muzical nu poate să nu aprecieze inițiativa dar și dorința organizatorilor de a da un profil clar, de a defini personalitatea acestei acțiuni de cultură.

— Ce credeți că se poate remarca în acest sens?

— În primul rînd, afirmarea tuturor genurilor și stilurilor, reprezentînd toate generațiile de creatori care au contribuit la consolidarea și dezvoltarea culturii noastre muzicale; în al doilea rînd, prezența unor interpreți de valoare, a unor orchestre și formații instrumentale și vocale de prestigiu, care, dîndu-și întîlnire în acest oraș, vor cînta, prin arta lor, împreună cu compozitorii, marile evenimente ale acestui an. În sfîrșit, ca o inițiativă inedită, remarcăm simpozionul de muzicologie cu o tematică ce își propune să abordeze problemele actuale, perspectivele muzicologiei, rolul, sarcinile și răspunderile în dezvoltarea culturii muzicale românești.

— Se afirmă, în prezent, în cîteva centre culturale ale țării, o serioasă activitate de creație și de

cercetare muzicologică. În acest sens, cum apreciați activitatea compozitorilor și muzicologilor grupați în jurul Filialei din Iași a Uniunii Compozitorilor din R. S. România?

— Să subliniem, mai întîi, că activitatea muzicienilor ieșeni se încadrează în ansamblul dezvoltării culturale a județului Iași, în ansamblul dezvoltării muzicii noastre. Rezultat al condițiilor societății socialiste, rod al creației unui mare număr de compozitori aparținînd unor generații diferite, muzica românească de astăzi a înregistrat grăitoare succese, pe măsura aspirațiilor poporului român și a eforturilor sale către progres și pace. Originalitatea culturii noastre muzicale constă în permanenta tendință de împletire a tradiției cu nevoia firească de înnoire, în scopul realizării unor sinteze expresive care să dea glas înaltei spiritualități a poporului nostru. Credem că în această direcție se îndreaptă și eforturile de creație și cercetare ale compozitorilor și muzicologilor din Iași.

— Vă propunem, atunci, să continuăm discuția noastră, să o amplificăm, în cadrul dezbaterilor și întîlnirilor cu iubitorii de muzică, organizate la cea de a doua ediție a „Săptămîinii muzicii românești”.

— Este și dorința noastră de a întîlni la Iași iubitorii de muzică din sălile de concert, de audiții, în întreprinderile și instituțiile pe care le vom vizita. Deocamdată, felicitînd pe cei care s-au străduit să organizeze această sărbătoare, mulțumindu-le în numele tuturor compozitorilor și muzicologilor pentru dăruirea cu care se străduiesc să contribuie la dezvoltarea și afirmarea culturii muzicale, doresc mult succes festivalului ieșean.

Conssemnat de Mihai COZMEI

ETICUL—FACTOR DE PERFECTIONARE A VIETII SOCIALE

Făurirea societății socialiste în țara noastră, prin profunde transformări revoluționare produse în sfera vieții materiale și spirituale, implică în mod necesar, ca unul din obiectivele permanente, ridicarea nivelului de viață al întregului popor, creșterea gradului de bunăstare a tuturor oamenilor muncii. În acest sens, o importanță majoră în procesul de edificare a noii societăți o deține ampla preocupare, desfășurată în mod consecvent, privind corelarea intereselor sociale și individuale.

Spre deosebire de formațiunile sociale anterioare — bazele pe proprietate privată, pe antagonisme de clasă, în care interesele se află pe poziții fundamentale contradictorii, societatea viitorului — comunismul — va trebui să instaureze în istorie, în mod necesar, armonizarea intereselor sociale și individuale. Perioada de edificare a socialismului — prima fază pe drumul înaintării spre comunism —, în ce privește situația intereselor în societate poate să-și pună deocamdată problema corelării acestora.

În orânduirea noastră socialistă, interesele fundamentale ale poporului, comune tuturor celor ce muncesc, coincid cu mersul înainte al societății, cu înțărirea proprietății obștești — baza satisfacerii necesităților materiale și spirituale, cu dezvoltarea și perfecționarea economică-socială, cu afirmarea personalității umane. În acest nou context istoric, în care satisfacerea intereselor personale depinde de aportul fiecărui om la înflorirea societății în ansamblu, interesul individual și interesul general, precum și intercondiționarea lor, au dobândit un conținut nou, o nouă semnificație socială și umană.

La temelia acestor importante transformări se află, în mod necesar, dezvoltarea economico-socială complexă și accelerată, noile structuri obiective în cadrul societății, creșterea continuă a nivelului de viață al celor ce muncesc. Asemenea procese social-economice noi, în continuă mișcare dialectică, sint însă nu doar realități materiale, ci și esențiale probleme de conștiință. Se poate spune că în societatea noastră rolul factorului subiectiv crește cu forța necesității obiective. Din această perspectivă actuala etapă de dezvoltare a țării noastre, practică și raportul dintre interesele sociale și cele individuale implică o serie de elemente noi, calitativ superioare ca natură și motivație. Devenirea societății este marcată astăzi de necesitatea unei noi sinteze istorice între latura materială a dezvoltării și cea spirituală — în al cărei conținut se manifestă unitatea indestructibilă dintre cultură și civilizație. Modelul de societate pe care îl făurim — definit teoretic, fundamental principal și elaborat programatic de către partid, pleacă de la premisa că procesul revoluționar al edificării socialismului și comunismului presupune în mod necesar, odată cu revoluționarea societății ca civilizație materială, înfăptuirea unei complexe și profunde revoluții spirituale, care-și integrează organic ca una din pirghiile sale vitale, activitatea de transformare morală a omului nou. În acest sens „proiectul de norme ale vieții și muncii comuniștilor, ale eticii și echității socialiste — elaborat pe baza tezelor și principiilor programului ideologic al partidului, se constituie ca program moral vizând așezarea pe baze comuniste a tuturor raporturilor sociale și a relațiilor interumane, în scopul edificării societății noastre ca unitate istorică de civilizație materială și spirituală. Programul moral elaborat în societatea noastră, fundamentând o nouă sinteză între economic, politic și etic — în lumina căreia devine atât concepție cit și instrument practic în organizarea vieții sociale în ansamblu —, în fapt prefigurează o adevărată revoluție privind unitatea de esență dintre muncă și viață: așa cum revoluția

științifică și tehnică a apărut ca un dublu proces al realizării unității dinamice dintre știință și tehnică, prin științificizarea tehnicii și prin tehnificarea științei, la fel va deveni posibil, în noile condiții ale socialismului multilateral dezvoltat, un dublu proces al înfăptuirii unei profunde sinteze istorice între muncă și viață, prin revoluționarea acestora în unitatea lor de conținut.

Eticii îi revine în actuala etapă, dar mai ales în perspectivă, funcția definitorie — cu profunde implicații de ordin politic, economic, social, spiritual etc. — a perfecționării: în sensul că eticul trebuie să fie elementul de dezvoltare a conștiinței, dar și de perfecționare a însăși dezvoltării economico-sociale. Noua sinteză istorică dintre politic, economic și etic, care s-a realizat în societatea noastră, conferă eticii o asemenea importantă funcție transformatoare a realității în ansamblu, pentru că însuși conținutul politicului a căpătat noi determinări de esență, implicând un caracter profund științific, concretizat în creșterea rolului conducător al partidului comunist, prin integrarea sa tot mai organică în activitatea și viața întregii societăți.

În lumina acestor transformări istorice cu implicații profunde în toate sferile vieții materiale și spirituale, în toate procesele și fenomenele specifice acestora — de la dinamica perfecționării sociale, până la revoluționarea individului pe planul autodeterminării conștiinței de sine —, în societatea noastră apar noi aspecte și în ce privește raportul dintre interesele generale și cele personale. Întrucât țelul societății socialiste este de a crea o nouă civilizație materială și spirituală și de a ridica pe fiecare individ la condiția istorică a acesteia, rezolvarea justă a raporturilor dintre interesele sociale și cele personale este nu numai o problemă economică, vizând relații sociale și interumane doar ca dependență materială între indivizi, ci și de ordin etic, privind întreaga realitate socială și ca dependență spirituală între oameni la nivelul tuturor relațiilor sociale și interumane. Eticul surprinde astfel raportul dintre interesele personale și cele generale ca mod de viață al socialismului care se dezvoltă ca nouă civilizație materială și spirituală.

Faptul că în actuala etapă se impune în mod necesar, cu prioritate, așezarea tuturor relațiilor sociale și interumane pe principiile eticii și echității socialiste, se răsfrânge asupra raportului dintre interese printr-o dublă semnificație fundamentală: înțelegerea teoretică și practică a intereselor în societate, odată cu aprofundarea și perfecționarea aspectului economico-social al acestora, are în vedere în mod hotărâtor și aspectul lor etic, considerat în sensul civilizației spirituale a raporturilor materiale aflate în continuă dezvoltare și perfecționare. Interesul în societate, ca interes just înțeles, pentru a deveni o practică reală a muncii și a vieții în plan general precum și la nivelul fiecărui individ presupune în mod necesar, dacă se poate spune astfel, momentul conștiinței de sine, a însăși înțelegerii necesității înțelese.

Etapă istorică în care a intrat țara noastră — proces revoluționar de multilaterală dezvoltare economico-socială și de perfecționare a omului în sensul afirmării creșterii a personalității — vizează în mod obiectiv, referitor la raportul dintre interesele generale și cele personale, tocmai acest important și vital moment al „conștiinței de sine” a înțelegerii necesității înțelese. Orinduire puternic dezvoltată din punct de vedere economic, această formațiune social istorică superioară trebuie să însemne — ca perfecționarea societății și individului în lumina noii sinteze istorice dintre economic, politic și etic —, o adevărată civilizație spirituală, context social în care munca și viața trebuie să constituie deopotrivă o viguroasă afirmare a socialului și o reciprocă perfecționare a omului prin om.

Partidul nostru — cum se subliniază în documentele de partid — consideră că „socialismul se construiește pentru popor și împreună cu poporul, de aceea tot ceea ce facem trebuie să izvorască din interesele poporului, să țină seama de ele”. Pe fondul acestor realități istorice noi — de ordin economic, politic, ideologic, moral, spiritual etc., — corelarea intereselor generale și individuale în societatea noastră socialistă constituie un obiectiv major, expresie definitorie a slujirii țelurilor fundamentale ale poporului, precum și a grijii deosebite față de om, în vederea dezvoltării multilaterale a acestuia, a afirmării sale conștiente, libere și creatoare.

Mircea DRAGOMIR

AL. TĂNASE:

Cultură și umanism

O nouă și remarcabilă lucrare înzestreată astăzi literatura noastră filosofică — **Cultură și umanism**, de prof. univ. dr. doc. Al. Tănase, publicată în Editura „Junimea” din Iași. Această carte se înscrie în preocupările mai vechi și constante ale talentului gânditor român în domeniul filozofiei culturii — autor al lucrărilor de anvergură **Introducere în filozofia culturii și Cultură și religie**. Remarcăm astfel constanța preocupărilor prof. Al. Tănase pentru filozofia culturii, fapt care în cazul său integrează, totodată, eforturi fructuoase și în alte compartimente ale problematicii filozofice contemporane. Această constanță de preocupări, susținută în chip deplin — cum se întâmplă în lucrarea **Cultură și umanism** — de competență, de calitate a actului cugetării teoretice, de o temeinică informare și de o onestă evaluare a literaturii de specialitate, nu poate avea alte rezultate decât largirea și adâncirea contribuțiilor proprii. Căci **Cultură și umanism** reprezintă — fără a înceta să întrevădem noi creații de valoare ale autorului, așa cum și sint anunțate, de altfel, în această lucrare —, o contribuție care îmbină îmbogățirea și adâncirea unor idei anterioare ale autorului cu sinteza unor idei noi, de mare actualitate cognitivă și practică.

Trăsătura fundamentală a lucrării este și aceea a personalității filozofice a autorului: abordarea problematicii în spirit militant, realizarea unei succesiuni de idei ce-și impun valoarea prin aceea că satisfac nevoi autentice ale spiritului, limpezind conștiința asupra multor probleme sociale ale culturii, asupra funcțiilor și finalităților ei complexe în formarea multilaterală a omului. Accentul este pus nu atât pe definiții, care să lase impresia unui discurs didactic, ci pe un dialog viu, construit pe baza unei asidue și atente identificări de probleme, opinii și modalități de înțelegere a fenomenelor culturii și progresului tehnico-științific contemporan. Prin faptul că discursul filozofic, dincolo de interesul real al planului teoretic propriu-zis, se deschide pretutindeni spre probleme de ordin practic, oferind răspunsuri larg argumentate și principii metodologice pentru construcția culturală și a civilizației în țara noastră, cartea **Cultură și umanism** se înscrie în sprijinul creației spirituale românești și a politicii culturale a partidului nostru.

Remarcăm în această lucrare, cu deosebire, patosul, curajul și modul original de tratare, însușiri din plin afirmate în abordarea tuturor problemelor, chiar și a unor aspecte mai dificile de filozofie a culturii. Problema genezei și evoluției conceptului de ideologie îi prilejuește autorului o analiză fină critică, valorizatoare a unor momente importante — unele mai puțin cunoscute sau chiar de loc dezbătute în literatura noastră —, privitoare la filozofia ideologică. Dar chiar și în cazul unor probleme cunoscute, autorul ne prezintă elaborări și valorizări noi, sudate într-o profundă examinare marxistă: „Nu putem identifica ideologia cu o conștiință falsă, nefericită, tragică, expresie teoretică a crizei istorice, fără ieșire, în care se află o clasă socială, cu ideologia ca o conștiință critică asupra crizei, negatoare, constructivă și anticipatoare în același timp, în care cauzele și mobilurile politice, revoluționare dobândesc o expresie științifică. Ideologicul nu este prin definiție în afara adevărului, ci o modalitate istorică relativă prin care atitudinea unei clase angajată la „asaltul cerurilor” corespunde cu marile adevăruri ale istoriei”. O asemenea înțelegere a ideologiei permite autorului să reliefeze condițiile corelării umanismului autentic cu ideologia științifică, precum și funcția de liant pe care ideologia marxist-leninistă o are în unirea culturii cu umanismul noii societăți. Deosebit de interesantă și sugestivă este teza autorului potrivit căreia „atitudinea umanistă contradictorie față de știință rezultă nu dintr-o contradicție subiectivă a spiritului umanist contemporan, ci din însăși poziția obiectiv-contradictorie a științei într-o lume sfârșită de antagonisme sociale, dominată de tot felul de frustrări și alienări”. Stăruind, într-un alt loc, asupra unor aspecte ale permanenței umane și răspunderii umanistilor, autorul susține, printre altele, că responsabilitatea este cu atât mai mare cu cât, după eliminarea religiei, ei trebuie „să elaboreze și să propună lumii noi valori pozitive, care să țină seama de faptul că viața omului nu se poate lipsi de reverie, de forța de seducție a imaginației, a poeziei și lirismului, de frumusețea impresionantă și insesizabilă a contactului cu natura”. Asemenea reflecții cuprinse în lucrare probează însăși trăsătura umanistă a gânditorului Al. Tănase, adevărul că personalitatea sa se împlinește în chip fericit în efortul de edificare a culturii umaniste a societății noastre contemporane. Ample și profunde sint, de asemenea, analizele autorului menite să sublinieze valențele umaniste ale culturii în cele mai diverse planuri: ale eticii, ale afirmării națiunii ca factor de progres, ale raportului dintre universal și național în cultură, ale principiului universalității în cultură — cu cele două înțelesuri: substanța și permanența umană a culturii și respectiv circulația în timp și spațiu a valorilor culturii etc.

De un real interes sint considerațiile autorului cu privire la problema originalității și specificului național în cultura română. Teza autorului este că specificul național și originalitatea culturii din țara noastră, înainte de a constitui o problemă teoretică, s-a impus ca o chestiune de viață și de practică, manifestându-se pregnant, din cele mai vechi timpuri, în creațiile poporului nostru. Umanismul poporului român se dezvoltă, în această perspectivă, în lumina a ceea ce în-șăși spiritualitatea sa l-a deschis în istorie, determinându-i generoase disponibilități spre celelalte popoare, spre marile creații ale acestora.

În ce privește problemele umanismului din perspectiva revoluției științifice și tehnice, poziția filozofului umanist Al. Tănase se dezvoltă pregnant din următoarele aprecieri: „valoarea supremă la care trebuie raportate toate faptele de cultură pe care le instituie civilizația contemporană este personalitatea umană ca principiu de creație, ca impuls și agent al celor mai nobile și tulburătoare aventuri ale spiritului — aventura cunoașterii, aventura zămisirii, propagării, receptării și trăirii valorilor”. În același scop subliniem și ideea căreia autorul îi acordă, în chip legitim, un spațiu întins — anume că știința fără conținut sărăcește ființa omului și îi ruinează inima.

Cartea prof. Al. Tănase examinează pe larg o multitudine de aspecte referitoare la realitățile culturii și umanismului în societatea socialistă. Întreaga lucrare se definește ca o reușită de seamă a literaturii noastre social-științifice actuale. Ea se recomandă celor mai diverse categorii de cititori și specialiști: filozofi, pedagogi, psihologi, creatori de literatură și artă, ingineri, medici, activiști pe tărîm social-obștesc. **Cultură și umanism** constituie, în liniile ei fundamentale, o lucrare de valoare certă, căreia însăși calitatea intrinsecă îi garantează și perenitatea.

Ion GRIGORAȘ

Mihai MĂDESCU:

„Urmele războiului”

(continuare din pag. 1)

Astăzi va începe la Iași a doua ediție a Săptămîinii muzicii românești, manifestare artistică de interes național, organizată de Comitetul pentru Cultură și Educație socialistă al județului Iași. Filarmonica „Moldova”, Conservatorul „George Enescu” și de Filiala Iași a Uniunii Compozitorilor. Își vor da concursul formații de prestigiu din principalele centre culturale ale țării — Iași, Cluj și București.

Pentru a oferi iubitorilor muzicii posibilitatea de a participa în număr cit mai mare la interesantele concerte ale Săptămîinii, Studiul de Radio Iași a programat câteva transmisiuni în direct din sala de concerte a Filarmonicii „Moldova”. Chiar în această seară, începînd cu orele 20, se va difuza Concertul inaugural, susținut de orchestra simfonică ieșeană, sub bagheta dirijorului Ion Baciu. Miine, în jurul orei 19 și 15 minute, pe aceeași lungime de undă de 285 metri, va fi transmis în direct Concertul corului „Madrigal” din București, condus de Marin Constantin. Dintre formațiile invitate la ediția a II-a a Săptămîinii muzicii românești face parte și Orchestra simfonică din Cluj, dirijată de Emil Simion, al cărei concert va fi difuzat luni 6 mai, de la orele 20. În ziua următoare, la orele 21 și 15 minute vom avea posibilitatea să ascultăm concertul coralei „Animosi” a Conservatorului „George Enescu” din Iași, dirijată de Sabin Păutza, iar miercuri 8 mai, la orele 20, Concertul unui alt ansamblu muzical al Conservatorului ieșean, formația „Musica viva”, dirijată de Vichente Tușcă. Manifestările acestei ediții se vor încheia vineri 10 mai cu un concert al orchestrei filarmonice din Iași, condusă de dirijorul George Vintilă. Concertul va fi difuzat pe postul de Radio Iași, la orele 20.

„Tribuna” 90

Revista pe al cărei frontispiciu stă scris, ca un însemn de prestigiu și continuitate: director fondator — Ioan Slavici a împlinit nouă decenii de la apariția primului număr, scos la Sibiu, în 1884. Încă de atunci dorința „tribuniștilor” a fost „ca ziarul lor să devină o tribună pentru toți și un veritabil centru de lucrare literară (...) Acțiunea politică și cuvîntul inspirat, patosul angajării istorice și imaginea vizionară, au contribuit, astfel, în egală măsură, la definirea idealului tribunist: un ideal

al luptei și al expresiei anajate” se spune în editorialul din nr. 17 (25 aprilie a.c.) consacrat, în mare parte, definirii contribuției revistei, prin timp, la consolidarea și lărgirea peisajului nostru publicistic.

Tribuna de astăzi este într-adevăr purtătoarea „unui mesaj distinct și autoritar, o „tribună” deschisă jocului liber al valorilor, și nu o publicație închisă, provincială”. Ea este expresia unui nucleu redacțional de înaltă profesionalitate și probitate intelectuală, care știe să intrețină în paginile revistei și în jurul ei o atmosferă de elevată încredere. Tribuna a știut și știe să-și afirme valorile, dezbaterile privind cele mai importante cărți editate la Cluj fiind întotdeauna de o mare comprehensiune și adîncime critică. Literatura publicată de Tribuna probează un nedezmințit bun gust. Articolele pe teme de istorie, cele de teorie și critică literară sînt de asemenea puncte de rezistență ale revistei.

Felicînd colectivul de redacție care poartă cu superbie și responsabilitate cununa celor nouăzeci de ani de existență a revistei, Cronica, în spiritul bunelor relații de colegialitate, îi urează ca „exprimările” viitoare ale Tribunei să fie și mai încărcate de har, și mai pregnante în afirmarea personalității acestei publicații și spre îndeplinirea programului pe care și l-a impus: „încredere în cuvînt, în tradiția fertilă și în energiile creatoare nesecate ale poporului nostru”.

„Jurnalul artelor”

Continuînd seria emisiunilor cu public, Studiul de Radio Iași a organizat la Suceava, în colaborare cu Comitetul județean de cultură și educație socialistă, o nouă emisiune-spectacol „Jurnalul artelor”, realizată de Grigore Ilieși și Constantin Coroiu.

Și-au dat concursul cîntăreții Tudor Gheorghe, Sofia Vicoveanca și taraful său, Nicolae Sasu prim-solist al Operei din Iași, poezii ieșene Horia Zilieru, Ioanid Romanescu, Paul Balahur și confrății lor suceveni George Damian, Ion Beldeanu, Marcel Mureșeanu, Arcadie Arbore, Ion Paronici, Constantin Ștefuriuc, scriitorul-țărăn Toader Hrib care a recitat din neobișnuita sa „Cronică de la Arbore”, actorii Ion Lazu și Dionisie Vitcu de la Teatrul Național „Vasilie Alecsandri”, rapsodul popular Ilie Cazacu, elevele Agatha Miion și Carmen Moroșan de la Școala de muzică și artă plastică din Suceava, laureate ale concursului „Ciprian Porumbescu”. A fost vernisată expoziția de debut a plasticianului Virgil Parghel, expoziție prezentată publicului sucevean de Dimitrie Loghin, secretarul Cenaclului U.A.P. din localitate.

Deranjamente

În cadrul „Festivalului național al artei studențești 1974”, în centrul universitar București s-a desfășurat concursul formațiilor de estradă, muzică ușoară și brigăzi artistice de agitație. Pe lista lauréatilor, locul figurază cu două titluri: Brigada artistică a I.M.F. pentru activitate îndelungată și cunoscuta formație Flacăra-Folk 73 (N. Mararu, Virgil Ioniță și Radu Tașu). În rest, titlurile s-au împărțit între Cluj (10), București (9), Timișoara (6), Galați (2) și cite unul Tg. Mureș, Brașov, Craiova,

Bacău, Petroșani și Constanța. Aceasta nu înseamnă că lașul n-a trimis în concurs și alte formații. De pildă, în nr. 11 al revistei „Viața studentească” citim:

„Spectacolul Rugăm nu deranjați al C.U. Iași a deranjat copios. Comperajul și mai ales prezențele feminine au avut darul să lrite sala și juriul. E de neînțeles cum nimeni nu baqă de seamă în Iași cît de șchiop e umorul din spectacol și ce se pierde prin asta... Estrada ieșeană e un exemplu tipic de ce nu trebuie să fie un ansamblu studentesc: o sumă de stridente care ar fi trebuit să însemne fast, o orchestră zgomotoasă, cu un repertoriu pentru orele noastre de digestie și o secvență (dansul prieteniei) de prost gust remarcabil. Iată un mod de a cheltui banii asociației care trebuie să dea de gîndit”.

Și așa mai departe, deoarece mai sînt și alte „deranjamente, iar „săpunca” continuă.

E cazul a ne mai deranja cu vreun comentariu ?

Sînt grăbit!

O probă experimentală cu un aparat teleghidat îi oferă lui Tudor Popescu pretextul de a aduce în scenă, în mare grabă „un fals american și un gentleman autentic, un elicopter și o cîntăreață de bar amestecată în spionaj, o Dacie-1300, un Cadillac și, firește, blonda superbă fără de care nu se poate scrie un roman polițist. Nimic deosebit pînă aici dacă, în marea viteză cu care se desfășoară acțiunea, autorul n-ar fi găsit necesar să facă un fel de filosofie din mers, concurînd panseurile unui cunoscut personaj de pe ultima pagină a revistei „Săptămîna”: „De multe ori lucrurile cele mai serioase au aparențe de glumă. Numai timpul le dezvăluie adevăratul sens”: „Femeile cînd se îndrăgostesc se prostesc pînă la comiterea unor gafe fundamentale”; „Cînd o femeie place un bărbat, gustă orice neghioabă dacă e rostită de „el””; „Hotărît lucru, cea mai naivă dintre femei este de două ori mai șireată decît cel mai abil bărbat. Din acest punct de vedere toate femeile ne sînt superioare”. Narocul cititorilor este că neobositul Bond al lui Tudor Popescu nu prea are timp de filosofie. Ceea ce nu înseamnă însă că autorul n-a avut vreme să demonstreze, într-un tiraj de 60.000 exemplare, posibilitatea de involuție a genului polițist în direcția nonartisticului.

N. IRIMESCU

curier CONDIȚIA MEDICULUI TÎNĂR

Am fost plăcut impresionat citînd în revista „Cronica” unele opinii ale cadrelor didactice din Institut de medicină și farmacie Iași în legătură cu problema integrării socio-profesionale a tinerilor medici în circumscripțiile sanitare din mediul rural.

Drept să vă spun, m-am bucurat pentru faptul că multe dintre aceste opinii concordă cu realitățile din teren, realități cu care noi ne confruntăm zilnic. M-am gîndit totuși că ar fi util pentru cercetarea inițiată de Institut să adaug cîteva reflecții personale cu privire la problematica abordată.

Mai întii, mi se pare că planurile și programele de învățămînt, întregul proces de pregătire în facultate ar trebui să pună un mai mare accent pe latura practică, formativă, prin reducerea ponderii disciplinelor preclinice și lărgirea timpului afectat disciplinelor clinice. În acest sens, socot că ar trebui să se reconsidere și externatul care începe din anul IV, în sensul că studentul să fie utilizat mai mult decît se face în prezent la diagnosticarea fiecărui caz, a problematicii ridicate de fiecare bolnav. Spun lucrul acesta intrucît oneori externatul este utilizat excesiv pentru completarea failor de observații, urmărirea analizelor, externarea pacientului etc. Din acest punct de vedere nici practica studenților care începe din anul II, în clinici nu este eficientă, intrucît studentul nu posedă cunoștințe ale disciplinelor clinice.

Pentru eficiența pregătirii medicale, consider că studenții din anul VI ar trebui să efectueze o practică de două zile pe săptămîna în circumscripțiile sanitare, urmînd ca în celelalte patru zile să-și continue externatul în clinici. În această ordine de idei vreau să-mi exprim acordul și să solum, ca absolvent al I.M.F. Cluj, inițiativa I.M.F. Iași da a repartiza pe studenții din anul V, în vacanța de vară, la o practică medicală la nivelul circumscripției sanitare rurale. Consider că această formă de practică este dintre cele mai utile și eficiente fiind efectuată înainte de a păși în producție, în activitatea de medic în mediul rural.

Pe marginea dezbaterii publicate de revistă, vreau și eu să subliniez importanța deosebită a predării postului tînărului absolvent de către medicul care a funcționat anterior, lucru ce se face sporadic și foarte sumar ceea ce creează dificultăți de la bun început noului venit. Chiar și eu am fost copleșit, deodată, de problematica largă cu care am fost imediat confruntat ca practician și asupra căreia nu am fost prevenit, deoarece nimeni nu mi-a dat postul în primire la începutul carierei mele în județul Neamț.

În cele ce urmează aș dori să-mi exprim părerea cu privire la problema stabilității medicului în mediul rural, problemă de interes național, abordată de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea pe țară cu cadrele de conducere din domeniul agriculturii.

Eu consider că pentru soluționarea, cel puțin parțială, a problemei, trebuie neapărat îmbunătățit sistemul de repartizare în producție a absolvenților. Aceasta, pentru a crea, pe de o parte, condiții ca soțul și soția să poată fi plasați în aceeași comună sau în comune apropiate, iar pe de altă parte, pentru a înlesni posibilitatea ca medicii care provin din mediul rural să poată funcționa în comunele lor. Bunăoară eu sînt dintr-o comună din apropiere de Dej și funcționez la Podul Iloael, în județul Iași, iar la mine în comună este numit un absolvent din alt județ (din Moldova).

În încheiere, subliniez și eu faptul că dubla subordonare a circumscripției sanitare față de Consiliul popular și față de spital creează multe dificultăți. De aceea consider că ar fi mult mai eficient ca, atît din punct de vedere financiar, administrativ cit și din punct de vedere tehnic, al specialității, să fim subordonați spitalelor teritoriale.

Dr. Emil ALEXANDRESCU

SPORT NUNTĂ ÎN CER

Două discuri pipăie cetina, căutînd cărarea împletită deasupra piriului Stîinii; după trei ceasuri de mers, au ostenit și lanternele, pîlîind acum cu sughițuri palide și, parcă, reci. Creștetul alb și chei al Grîntieșului se rotunjește pe zarea adîncă, acoperînd carul mic pînă la capătul oiștii. În față, un metru de lumină bolnavă, apoi lăstărișul stunilor adormiți și, deasupra, molizii. Raza lanternei abia izbuteste să urmărească linia trunchiului-luminare pînă sus, acolo unde-s stele printre cetini: aceștia-s arborii de rezonanță. Silueta le-aș desena-o în toate dicționarele alături de cuvîntul falnic. Mai sus. Pe la 1.300 de metri, începe zăpada. Crusta e bocnă și păstrează ca-ntr-un carton de calendar literale urmelor din care se înfiripă cartea pădurii. Pădurarul silabisește: „...vulpea... uite pînă unde ajung iepurii... ciuta a alunecat pe mușchi... jderul, vezi, se ține aproape de lăstăriș... lupul... tot l-oi întîlni odată și odată... aici, mistrețul a făcut copca...” Sus, tocmai sus, acolo unde pe un versant urcă răsuflarea Bistriței și prin ripile celuiialt adastă, încolțit în crengi și cetini, ecoul zbenguieilor Negrișoarei, e lumină fără a fi lumină, ger fără iarnă și vuet fără vînt... O pasăre ciudată, de-a dreptul ireală, viețuiește aici, aproape de cer: o poji vedeă odată în an, după care se mistuie în lumea lumilor ei, hrănindu-se cu cetină, bind cer și respirînd aerul-cuțit dintre nori și creste. Iată-i urmele — un șirag de săgeți întoarse, adunate ghem sub bradul de care se sprijină întreaga rotire a generațiilor coreșești: pădurarul își face socoteala că bradul acela l-a arătat bunicu-său, și el pădurar, iar bunicu-

său îl știa de la taică-său și tot așa și tot așa, pînă cînd povestea se rostogolește în hăul unde nu-î țineră de mînte. Patru diminețe. Se prelinge un abur de lumină. Mierla sună deșteptarea. Trec cinci-șase secunde și întreg neamul păsăresc învie: parcă țuie, adînc reverberat, brazii și mestecenii și norii. Frig. Răsuflarea îngheață pe oțelul puștii. Tesătura în patru țete a corului păsăresc este împunsă de un cloncînt lemnos: cocoșul de munte. Iată-l aterizînd bufnit, atunci născut dintr-un molid pe care-l cercetasesm cu binoculul centimetru cu centimetru. Rămîne cîteva minute într-o pîndă încrămențată, apoi își desfoaie coada de curcan și-și coboară țepene, aripile-i lamă. Sgirie zăpada, saltă caraghios, țipă ciudat — biet Don Quijote orb, gata să se lupte și să piară pentru Dulcinea lui. Alt cocoș se prăvale din vîrf de brad, alt dans grotesc, totul aduce a sabat, iar noi, intrușiți, ne holbăm printre crengi precum, în alt veac, eroii lui Tarkovski. Atunci, singur, degetul a apăsat trăgaciul, nu știu de ce, nu știu cînd și cum, pădurea a încrămențat un cocoș vislește către țăriile cerului, iar celălalt s-a proptit cu ciocul de așvîlă în zăpadă, închizînd pleoapele roșu-încercănate, desfăcîndu-și aripile inutile și bătînd pentru ultima oară nămeții cu pîntenii zimțați.

Ecoul s-a izbit de Grîntieș și s-a întors. S-a proptit în Aluniș și s-a întors. Pe zăpadă zace o făptură ireală, înconjurată, cald, de-un nimb purpuriu.

M. R. I.

TOP CRONICA - R.Tv. IAȘI

Secția română

1. Mugur de fluier — Phoenix. 2. Coborise primăvara — Sfinx. 3. Spre univers — Experimental Quartet. 4. Povestea codrului — Magic. 5. Prometeu — Progresiv TM; 6. Vis — Acustic T74. 7. Cîntec de leagăn — Victor Brăteulescu și Liviu Răuteanu. 8. Cîntecul cobzarului — Grupa „A”. 9. Invăluire (I. Toader) — Ioana Negrișoaru. 10. Pădurea l-a gonit — Roșu și Negru. Phoenix din nou în frunte. După o lungă absență, revine în TOP Roșu și Negru.

Secția străină

1. Rapsody In Blue (Rapsodia albastră) — Eumir Deodato. 2. Bad Bad Leroy Brown (Foarte rău, d-le Leroy Brown) — Jim Croce. 3. Space Race (Cursă spațială) — Billy Preston. 4. When I Am A Kid (Cînd sînt un copil) — Demis Roussos. 5. Radar Love (Dragoste radar) — Golden Earring. 6. My Music (Muzica mea) — Loggins&Messina. 7. Living For the City (Trăim pentru oraș) — Stevie Wonder. 8. Alle porte del sole (La porțile soarelui) — Gigliola Cinquetti. 9. Tiger Feet (Labe de tigru) — Mud. 10. Saturday Night (Sîmbătă noaptea) — Bay City Rollers. Schimbare de leader și o singură intrare — „Tiger Feet”

NOTA:

Începînd cu această ediție a TOP-ului, difuzarea sa se va face pe lungimea de undă a postului de Radio Iași (285 m.) în fiecare duminică de la orele 20.30 la 21.00, deci ediția a XVI-a a TOP-ului nostru o veți putea urmări peste două zile, adică duminică 5 mai a.c.

reuniuni internaționale

În luna aprilie, Capitala patriei noastre a găzduit două manifestări internaționale de o deosebită însemnatate. Este vorba, în primul rând, de sesiunea de primăvară a Uniunii Interparlamentare care și-a desfășurat lucrările între 15-20 aprilie, reunind reprezentanți a peste 60 de țări membre și, în al doilea rând, de cea de-a XXIX-a sesiune a Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa ale cărei lucrări s-au desfășurat în perioada 18-29 aprilie a.c.

Opinia publică din țara noastră a salutat aceste reuniuni internaționale și le-a urmărit activitatea, cu atât mai mult, cu cât ele s-au ținut în capitala României socialiste.

Faptul că participarea la sesiunea de la București a Uniunii Interparlamentare a fost atât de numeroasă, de largă și de reprezentativă, că pentru prima oară Comisia Economică O.N.U. pentru Europa s-a întrunit la București în afara sediului de la Geneva, vorbește de la sine despre interesul viu pentru România, pentru politica ei externă iubitoare de pace.

Continuitatea și consecvența acestei politici constructive au fost cu strălucire reafirmate de exponentul cel mai autorizat și promotorul ei neobosit, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, în discursurile rostite, atât în cadrul sesiunii de primăvară a Uniunii Interparlamentare cât și în cadrul celei de-a XXIX-a sesiuni a Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa.

Relevind marile rol al parlamentelor și parlamentarelor — ca exponenți ai voinței și aspirațiilor opiniei publice, ai maselor de alegători care le-au acordat mandatul —, președintele Nicolae Ceaușescu a subliniat în cuvântarea sa inaugurală, fenomenele și condițiile noi ce marchează evoluția vieții internaționale și care își găsesc, în mod necesar, reflexe în însăși activitatea parlamentarilor.

„O importanță deosebită — afirma președintele Nicolae Ceaușescu — are faptul că sesiunea reunește parlamentari din țări cu orinduirii sociale diferite, reprezentând opinia publică de pretutindeni, năzuințele tuturor popoarelor de a pune cu hotărâre capăt vechii politici, de a inaugura o eră nouă a relațiilor interstatale, bazate pe principii de egalitate și democratice. Subliniez în mod deosebit această pornind de la faptul că în condițiile de astăzi opinia publică și reprezentanții ei, masele largi populare din toate țările joacă un rol tot mai mare în determinarea evoluției politice mondiale, în promovarea păcii și colaborării. Tocmai ca rezultat al intensificării activității politice în viața internațională a maselor populare, al afirmării tot mai puternice a voinței popoarelor de a se dezvolta liber și nestingherit, în lumea de astăzi s-au produs și se produc profunde transformări revoluționare, sociale și naționale, mari mutații în raportul de forțe mondial, au loc o serie de procese pozitive în direcția destinderii și colaborării“.

În acest context politic de mare amploare, apare cu atât mai pregnantă misiunea Uniunii Interparlamentare — și, implicit, a sesiunii ei de la București — ca, prin abordarea problemelor majore ale situației politice internaționale actuale să contribuie eficient la mai buna cunoaștere reciprocă, la dezvoltarea contactelor și relațiilor dintre parlamente, dintre factorii de răspundere ai țărilor participante pentru înfăptuirea obiectivului primordial al unirii eforturilor tuturor popoarelor, ale forțelor progresiste și democratice de pretutindeni în vederea afirmării în lume a unei politici noi de egalitate și respect reciproc între națiuni, de pace și colaborare între state.

De o deosebită însemnatate pentru evoluția relațiilor internaționale sînt sporirea încrederii și largirea cooperării dintre state, tendință care se afirmă cu tot mai multă vigoare în ultimii ani în întreaga lume. Tocmai pe linia servirii acestui țel se înscriu și lucrările recente sesiuni a Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa.

România a participat activ la dezbaterile și rezolvarea unor probleme majore și actuale de care depinde propășirea tuturor statelor și, în primul rând, ale acelorora în curs de dezvoltare. Potrivit pozițiilor de principiu ale țării noastre, România s-a pronunțat pentru liberalizarea comerțului, eliminarea obstacolelor și discriminărilor din calea tuturor schimburilor economice, pentru intensificarea cooperării în rezolvarea problemelor materiilor prime și energiei, precum și în industria prelucrătoare, sub forme multiple și în condiții reciproce avantajoase, pentru extinderea colaborării și cooperării între țările europene în domeniul științific și tehnologic, ca și în turism, transporturi, agricultură, ape și protecția mediului înconjurător.

O vibrantă chemare la intensificarea cooperării economice, pe baze echitabile, între toate statele continentului, în interesul păcii și progresului, a constituit-o cuvîntarea președintelui Nicolae Ceaușescu. Aprecînd importanța recente sesiuni a Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa, în rezolvarea, cu forțe comune, a problemelor economice de importanță majoră ale continentului, ale întregii omeniri, președintele Nicolae Ceaușescu a spus: „Progresul material, social și cultural al statelor de pe continentul nostru cere să se acționeze cu toată fermitatea și consecvența împotriva împărțirii Europei în blocuri economice închise, pentru relații nestingherite între toate statele continentului nostru. În soluționarea problemelor complexe ale relațiilor economice, țările europene trebuie să acționeze nu de pe poziții de concurență, ci în mod unitar pornind de la necesitatea participării active la făurirea unei noi ordini economice internaționale bazată pe egalitate și echitate, pe crearea unor raporturi juste între prețurile materiilor prime și ale produselor industriale. La stabilirea unor prețuri echitabile, după părerea noastră, trebuie să se pornească de la legități și principii obiective care să permită comensurarea justă a valorii diferitelor produse, înlăturarea acțiunilor speculative sau de conjunctură, ce generează, în ultimă instanță, dereglarea relațiilor economice, accentuează starea de înapoiere a țărilor în curs de dezvoltare, crează condiții tot mai grave pe plan internațional. Procedînd astfel, Comisia Economică O.N.U. pentru Europa va deveni un organism de promovare a noilor raporturi economice, va determina progrese însemnate în făurirea unor relații cu adevărat noi între statele continentului nostru, în crearea unui climat de încredere și apropiere între popoare, în întărirea destinderii și cooperării în Europa“.

Privite ca evenimente deosebite, sesiunea de primăvară a Uniunii Interparlamentare ca și cea de-a XXIX-a sesiune a Comisiei Economice O.N.U. pentru Europa, au permis un larg schimb de opinii, de experiență, aducînd prin documentele adoptate, contribuții prețioase la cauza păcii și colaborării între popoare.

Radu SIMIONESCU

EDMOND VANDERCAMMEN
(Belgia)

nostalgie

Vacanțe-albastre ca un cînt de greer
Timpul dragostei înmulțise
Puterea noastră de vis
De gest și cuvînt
În ținutul plăcerii
Unirea noastră era mai cuprinzătoare
Cu fiecare răsărit al păstorilor
Minunea ne era depășirea
Și izbînda, Nu ne păsa de azur
Și treccam pe sub bolțile soarelui
Să întrebăm vuietul stîncilor aspre
În fața mării halucinantă de eternitate
Căldura lanurilor de levănțică
În memoria cărții care se reculege
Între mare și munți
Soare pe tăpșanele unei veri
În culoarea pinilor și măslinișor.
Stîncă ducea singele de care eram însetați
Ziua mesteaa de singele luminii
Ținutul întreg ne deslega
De servituțiile frunții
Suduș aventurii noastre
Al celor mai înalte vii
Prea multe curmeie pentru o veche nostalgie.

VIKTORIA LINSEHOFF
(R. D. Germană)

pășii în tăcere desprins

să pășești desprins în tăcere
prin larva înceată
a ciinilor și stelelor

să mergi necufundat în nici un gînd
doar vîntul mut
prin vechiul frunziș
al celor descătușate
să te pierzi ușuratic în treacăt :

umbrirea inimii se face străvezie.

Cale de trei pași,

În românește de D. MARIAN

HENRI DROGUET (Franța)

un lucru foarte simplu

Ploaia cădea în marginea moaște a cimpului
(unde pierisără arborii)
se-mpiedica în gloria imobilă a gardului

Eu proferam printre lucruri
că toate gesturile sunt false

Tu îmi întindeai mina.

În românește de EMIL NICOLAE

ROBERT ROJDENSTVENSKI
(U. R. S. S.)

chitara lui Garcia Lorca

Iar una din strune —
coardă,
ce răsună în noapte.
În locul săgeților, în tolbă —
cuvinte,
sau—cînd doresc —
flori.
Iar a doua strună —
un riu.
Eu o ating.
O ating foarte ușor
și ride, ride
copilăria mea.
E și a treia strună —
șarpe.
Nu vă retrageți, mina,
speriați,
la aceasta eu m-am gîndit
doar așa,
spre spaima
dușmanilor mei.
Iar a patra în ceruri trăiește
ca se aseamănă zării.
Acesta-i un curcubeu
care plutește
peste bietul meu pămînt.
În locul celei de-a cincea —
un fir de răchită...
Descintă, cheamă-mi mai iute
prietenii!
Fără vin nu poți începe
nici cîntecul
nici iubirea.

Și a mai fost încă o coardă
fremătătoare, aprinsă
dar,
pe aceasta
glonțul
a rupt-o.

KEDARNAT AGRAVALI (India)
în suflete aprindeți lumini!

Ca niște iluzii să nu vă spulberați,
ca niște umbre în beznă să nu plutiți, —
ca un izvor de primăvară să luțiți,
împletindu-vă în uriașele valuri ale furtunii!

Plutesc norii pe cer ca negre aripi,
pe pămînt se aprind răpitoare furtuni,
aud gemete, vaiete, strigătele violenței,
văd groaza, disperarea, rjurile nenorocirii...

Treceți-i pe oameni, treceți-i,
înaripați credința într-o nouă viață.
Ca în sărbătoarea Dhivali-a focurilor,
în suflete aprindeți lumini!

VAN CE-SIANG (R. P. Chineză)
răspuns rîndunelelor

În ramurile pline de freamăt ale salciei
plingătoare
Făcură popas rîndunelele
Șoptindu-ne
„Nu știți că a sosit primăvara?“

„Sinteți în întzriere, dragelor,
Pentru noi, luptătorii
Primăvara era aici
În ziua în care am semănat
Pămîntul încă acoperit de zăpezi
și de chiciură.

Vreți să știți ce am pregătît?
Puști de oțel, sape de fier
Flori și mlădițe-n buchete
Și acest cînt,
Dedicat primăverii.

În românește de ANATOL GHERMANSCHI

IVAN ȚANEV (Bulgaria)
eterna clipă

Păstrează-mi chipul neștiut de mine,
numai pe cel ce însuși l-ai văzut.
E poate cel adevărat și cu
nu-l pot vedea, nici ști asemenea ție.
Păstrează-mi chipul cum îl vezi doar tu,
păstrează-mi chipul cum visezi să fie,
dar temniță nu-i face din iubire.
În fiecare clipă mie dă-mi-l
să mi se pară că tu ești eu însuși
și-n mine va cînta eterna clipă.

În românește de VALENTIN DEȘLIU

CRONICA

săptămînal politic-social-cultural

Redactor șef: LIVIU LEONTE

Redactori șefi adjuncți:

ANDI ANDRIEȘ, N. BARBU

Secretar g-ral de redacție:

ȘTEFAN OPREA

Prezentarea grafică: VALER MITRU